

TALLINNA ASUNDUSE LASTEAED

ÕPPEKAVA

TALLINN 2017

1 Sisukord

1 TALLINNA ASUNDUSE LASTEIAIA ÜLDISELOOMUSTUS	3
2 ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUS.....	5
Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid.....	5
Lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted ja õpikäsitus.....	5
Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus	7
Õppe- ja kasvatustegevuse sisu ja lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel	9
Üldoskused	9
Valdkond Mina ja keskkond	18
Valdkond Keel ja kõne	22
Valdkond Matemaatika	26
Valdkond <i>Kunst</i>	28
Valdkond Eesti keel kui teine keel.....	31
Valdkond <i>Muusika</i>	34
Valdkond Liikumine	37
3 TERVISEDENDUSLIK TEGEVUS	41
ÕUESÕPE TALLINNA ASUNDUSE LASTEAIAS	44
LIIKLUSKASVATUS TALLINNA ASUNDUSE LASTEAIAS	46
4 LAPSE ARENGU HINDAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS.....	51
Lapse arengu hindamise põhimõtted.....	51
Arengu fikseerimise meetodid	52
Lapse arengumapp	55
5 TÖÖ ERIVAJADUSTEGA LASTEGA.....	57
6 KOOSTÖÖ LAPSEVANEMATEGA	60
7 ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD	62

1. TALLINNA ASUNDUSE LASTEAIA ÜLDISELOOMUSTUS

Tallinna Asunduse Lasteaed on munitsipaallasteaed ning koosneb kahest majast.

Kogu lasteaed töötab lapsekeskse metoodika alusel.

Tallinna Asunduse Lasteaias on kokku 9 rühma, mis jaotuvad järgmiselt:

8 eesti õppekeelelega tavarühma

1 eesti õppekeelelega sobitusrühm

Lasteaed on väikese inimese teine kodu, kus laps saab avastada, uurida ja järele proovida. Meie, lasteaed koostöös peredega, suuname, soodustame ning toetame lapse kasvamist ja arenemist.

Lasteaia missioon: Koostöös peredega ning lähtudes lapsekeskse metoodika põhimõtetest, toetame lapse füüsilist, emotsionaalset ja sotsiaalset arengut, pakkudes talle erinevaid teadmisi, oskusi ja kogemusi - nii kasvab lapsest igakülselt loov isiksus.

Meie visioon: Tallinna Asunduse Lasteaia kaasaegses mängu- ja õpikeskkonnas tegutseb loov ja rõõmsameelne laps, kelle individuaalsust arvestatakse koostöös tema perega.

Tallinna Asunduse Lasteaed on koht, kus lapsest kasvab:

- igakülselt teistega arvestav
- kaaslasi kuulav
- otsustusvõimeline
- salliv
- aus
- sõbralik
- viisakas
- töökas
- õpihimuline
- empaatiline
- korda armastav
- tegevusi algatav ja lõpule viiv
- loov inimene

Õpi ja kasvukeskkonna kujundamine

- Lasteaia personal kujundab lastele vaimselt ja füüsiliselt turvalise õpikeskkonna. Igal lapsel on vastavalt tema kasvule, vanusele ning hariduslikule erivajadusele koht tegutsemiseks, töö- ja mänguvahendid.
- Lasteaia õppe- ja üldotstarbelised ruumid on lastele turvalised ja puhtad.
- Lasteaia maa-ala on heakorrastatud.
- Sõimeealised lapsed on õuealal teistest lastest eraldatud ning neile on tagatud turvalisus.
- Lasteaia pedagoogidel on võimalused IT-vahendite kasutamiseks tegevuste ettevalmistamisel. Samuti on lastel võimalus kasutada IT-vahendeid erinevates tegevustes.
- Kõigil lastega töötavatel spetsialistidel on olemas oma tööks vajalikud vahendid ja ruumid.
- Lasteaias on olemas alternatiivsed õppevahendid ja –materjalid.
- Õppetegevuste ja -käikude korraldamine on süstemaatiline ja planeeritud.
- Lasteaed on valmis vastu võtma lapsi alates 1,5 eluaastast ning selles vanuses lastele on tagatud nende vajadusi arvestav õpi- ja kasvukeskkond

Õpetamine, kasvatamine, õppimine

- Lasteaia õppekava üldosa on koostatud lasteaia eesmärkidest lähtuvalt ning kajastab lasteaia eripära.
- Lasteaia õppekava arendamisel lähtutakse õppe- ja kasvatustegevuse tulemuslikkuse analüüsist.
- Rühma õppe- ja kasvatustegevuse kavade koostamisel lähtuvad pedagoogid laste vanusest, arengust, huvidest ja eripärast. Lasteaia pedagoogid on kutsealaseltselt pädevad ning võimelised märkama iga lapse hariduslikke ja arengulisi vajadusi.
- Õpetamisstrateegiad ja –meetodid valitakse lähtuvalt laste individuaalsusest. Mäng on õppe- ja kasvatusprotsessi olulisim osa.
- Pedagoogid kujundavad lastes edaspidises elus vajalikke toimetulekuoskusi ning suunavad lapsi käituma vastavalt ühiskondlikult tunnustatud käitumisnormidele.

2. ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUS

1.1 Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid

Õppe- ja kasvatustegevuse üldeesmärk on lapse mitmekülgne ja järjepidev areng kodu ja lasteasutuse koostöös.

Lapse areng hõlmab nii füüsilist, vaimset, sotsiaalset, emotsionaalset, kõlbelist kui ka esteetilist arengut integreeritud toa- ja õuetegevuste kaudu.

Õppe- ja kasvatustegevus on üles ehitatud järgmiselt:

- Lapsel on arengut soodustav õpikeskkond – mänguline, loov, lapse huvidest lähtuv, valikuid pakkuv.
- Lapsele on tagatud turvatunne ja eduelamused.
- Lapsele on loodud võimalused kasvamaks vastutus-, otsustus- ja valikuvõimeliseks;
- Lapsele on loodud toetav keskkond mõistmaks ümbritsevat maailma tervikliku ja positiivsena.
- Lapsel on võimalus aktiivselt osaleda tegevuste kavandamisel.
- Lapsel on võimalus tegutseda teadlikult rakendades oma teadmisi ja oskusi erinevates olukordades ja tegevustes.
- Lapsele on tagatud loomuliku huvi toetamine.
- Koostöök lastevanematega on loodud tingimused positiivse ja tulemusliku koostöö tekkeks ning arenguks.

1.2 Lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse läbiviimise põhimõtted ja õpikäsitus

Tallinna Asunduse Lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse põhimõtted tulenevad õppe- ja kasvatustegevuse eesmärkidest ning on kasvatava ja arendava tegevuse aluseks. Oluliseks peetakse laste individuaalseid, vanuselisi, soolisi, rahvuslikke ja piirkondlikke iseärasusi, soodustatakse humaansete ja demokraatlike suhete kujunemist ja püsivust suhtlemisel täiskasvanute ja eakaaslastega. Kasvatamisel ja arendamisel väärtustatakse Eesti kultuuritraditsioone ning arvestatakse teistest rahvustest laste kultuuri eripära. Võimalusel kohandatakse kõlbelisi kasvatusväärtusi iga pere kasvatusväärtustega.

Tallinna Asunduse Lasteaia õppe- ja kasvatustegevus toimub lapsekesksuse põhimõtetest lähtuvalt. Lapsekeskset metoodikat järgides on tegevused kohandatud igale lapsele, last abistatakse kavandatud tegevuse valikul ning võimalusel kaasatakse ka perekondi.

Lapsekeskse metoodika peamised seisukohad on:

- lapsed arenevad paremini, kui nad ise on veendunud õppimise vajalikkuses; hoolikalt planeeritud keskkond julgustab last arvamust avaldama, algatama ja looma;
- lapsed õpivad siis, kui nad püüavad ümbritsevast maailmast aru saada;
- lapse arendamise aluseks peab olema õpetamisviis, mis püüab aru saada ja hinnata lapse loomulikku kasvamist ja arenemist.

Õpetaja/täiskasvanu peamine ülesanne on muuta õppimine huvitavaks pakkudes erinevaid vahendeid, materjale, juhiseid, abistada ja toetada last.

Selleks peavad õpetajad:

- tundma lapse arengut;
- looma arenguks ja õppimiseks sobivaima keskkonna;
- püstitama nii igale lapsele eraldi kui ka kogu rühmale eesmärgid, mis vastaksid laste huvidele, arvestaksid iga lapse tugevaid külgi ja vajadusi, samal ajal säilitaksid lapse loomuliku uudishimu ja ergutaksid ühismängu.

Lapsed arenevad ja kasvavad üldiste arenguastmete kaupa olles samas ainulaadsed ning isikupärased.

Lapsed:

- on innukad õppijad, kes saavad mängides uut teavet ja omandavad kogemusi;
- arenevad aste astmelt;
- sõltuvad nii emotsionaalse kui ka tunnetusliku arengu osas teistest inimestest;
- on ainulaadsed isiksused, kes kasvavad ja arenevad erineva kiirusega.

Lapsekeskse metoodika põhimõtetest lähtudes väärtustatakse ja järgitakse Tallinna Asunduse Lasteaias järgmisi kasvatuspõhimõtteid:

- Mängulisus

Laps õpib iga päev midagi uut läbi mängu. Õppimine ja arenemine toimub mängu kaudu. Õpetaja ülesanne on tagada turvaline ja lapsekeskne keskkond mängimiseks.

- Individualiseerimine

Et osata individualiseerida, peavad õpetajad teadma lapse tervist, kehalist, vaimset ja emotsionaalset arengut. Õpetaja jälgib last ning annab hinnangu tema arengule. Vajadusel koostab individuaalse õppeplaani. Individualiseerimise peamiseks toetajaks on lapsekeskne rühmaruum, kus tegevuskeskustes on lastele planeeritud nende arengutasemele vastavad tegevused ning lastele on antud võimalus ise valida tegevuse aeg ja koht.

- Valikuvõimaluste loomine

Õpetajad loovad rühmaruumi korralduse abil lastele valikuvõimalused. Sobivaim selleks on tegevuskeskuste põhimõtetel toimiv rühmaruum. Tegevuskeskustes on lastele antud võimalus olla isikupärane ning vastavalt võimetele ja huvidele valikuid teha. Tegevuskeskused on varustatud erinevate materjalidega, mis võimaldavad läbi mängu avastada ja õppida ning, mida vastavalt käsitletavale teemale muudetakse ja vahetatakse.

- Perekonna osalus

Olulisel kohal on suhtlemine õpetajate ja lapse pere vahel. Pered on alati oodatud lasteaeda mängima, abistama ja õpetajatega kohtuma. Peresid julgustatakse ühinema laste tegevustega ja lastele tutvustama oma oskusi. Samuti julgustatakse peresid aktiivselt osalema erinevate ürituste korraldamisel ja läbiviimisel.

1.3 Õppe- ja kasvatustegevuse korraldus

Tallinna Asunduse Lasteaia õppe- ja kasvatustöö aluseks on koolieelse lasteasutuse riikliku õppekava alusel koostatud lasteaia õppekava. Sellest lähtuvalt koostatakse rühmades aasta tegevuskava koostöös lastevanematega. Selle koostamisel arvestatakse lasteaia aasta õppe- ja kasvatustegevuse põhisuundi, mis lepatakse kokku õppeaasta esimesel pedagoogilise nõukogu koosolekul. Rühma tegevuskavas esitatakse rühma aasta eesmärgid õppe- ja kasvatustegevuses, koostöö lastevanematega, rühmaürituste kava, ainekavad, laste arengu hindamise põhimõtted ja lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel. Rühma tegevuskava on lastevanematele tutvumiseks ning igal hetkel kättesaadav rühmas.

Tallinna Asunduse Lasteaia õppe- ja kasvatustegevuse korraldus võimaldab lähtudes lapsekesksuse põhimõtetest, õpetajal töötada lapsega nii individuaalselt, arvestades laste iseloomu, võimeid, oskusi, kodust olukorda, arengupotentsiaali kui ka grupiviisiliselt. Kasvatamine ja arendamine toetub laste loomulikule huvile ümbritseva vastu, lähtub

konkreetses, lastele ajas ja ruumis tuttavast. Lapse arenedes ja kasvades lähtutakse õppesisu valikul põhimõttest – lähemalt kaugemale, üksikult üldisemale.

Õppe- ja kasvatustegevus toimub rühma päevakava alusel, mis määrab laste eale vastava päevarütmi. Õpetajad planeerivad lapse päeva selliselt, et lapse päev oleks tasakaalus. See tähendab, et lapsel on piisavalt aega ja võimalusi nii igapäevategevusteks (söömine, riietumine, magamine jne) kui ka mänguks ja õppe- kasvatustegevuseks. Tervise seisukohalt tähtsustatakse seda, et laps viibiks võimalikult palju värskes õhus.

Kõik õppe- ja kasvatustegevused on planeeritud ja eesmärgistatud lapsest lähtuvalt. Tegevused on planeeritud läbi viiduna tegevuskeskustes ja integreeritult. Tegevuste planeerimine toimub kahe nädala kaupa ning selle kohta vormistavad rühmade õpetajad õppe- ja kasvatustegevuse kahe nädala kava. Kahe nädala tegevuste kava seob ühtseks tervikuks üks teema, millest lähtuvalt planeeritakse tegevuste sisu.

Rühma õppe- ja kasvatustegevuse planeerimiseks ja vormistamiseks kasutatakse kindlat kava vormi ja kava peab kajastama järgmist:

- õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid kaheks nädalaks, liit- ja sobitusrühmas erinevatele vanusegruppidele eraldi;
- õppe- ja kasvatustegevuste sisu (k.a lühike ülevaade hommikuringides käsitletavast);
- tegevuskeskuse nimetus, kus planeeritud tegevus läbi viiakse;
- õppe- ja kasvatustegevustes kasutatavad vahendid ja materjalid;
- õppe- ja kasvatustegevustena läbiviidavad ja kasutatavad erinevat liiki mängud (sh nii laua- kui ka loovmängud);
- õppe- ja kasvatustegevuse valdkonnad, mida antud integreeritud tegevus toetab;
- planeeritud õuetegevused;
- individuaalne töö;
- koostöö lapsevanematega.

Kahenädala õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgid püstitatakse lähtuvalt laste arengutasemest, vanusest, huvidest ja individuaalsusest. Erinevad tegevusliigid on omavahel integreeritud üheks terviktegevuseks (nt. kunstitegevusse on kaasatud vaatlemise ja uurimise tegevusliik).

Lapse igakülgsel arengule aitab kaasa hästitoimiv ja tõhus meeskond ning koostöö lasteasutuse ja lapse pere vahel. Õppe- ja kasvatustegevuse protsessi planeerimisse ja läbiviimisse on kaasatud kõik rühmas töötavad täiskasvanud (õpetajad ja õpetaja abi) ja lapsevanemad. Koostöös seatakse ühised eesmärgid. Kõik rühma tegevust puudutavad otsused tehakse koos. Üheskoos rühma meeskonna ja lapsevanematega arutatakse läbi rühmas kasutatavad õppe- ja kasvatusemeetodid ning põhimõtted. Rühma meeskond arutleb läbi ka täpse täiskasvanute jaotumise erinevate tegevuste juures kindlal ajal.

Läbiviidud õppe-kasvatustegevustest tulemuslikkusest teeb õpetaja iga päev kirjaliku kokkuvõtte rühma õppe- kasvatustöö päevikusse, kus analüüsib laste poolt omandatud oskusi, teadmisi, tegevuses püstitatud eesmärkide täitmisest.

Alates 2015 september on kasutusel E-LASTEAIA e-päeviku süsteem.

1.4 Õppe- ja kasvatustegevuse sisu ja lapse arengu eeldatavad tulemused õppekava läbimisel

Õppe-kasvatustegevused viiakse Tallinna Asunduse Lasteaias läbi lõimituna järgnevatest ainevaldkondadest:

- 1) üldoskused
- 2) mina ja keskkond;
- 3) keel ja kõne;
- 4) eesti keel kui teine keel;
- 5) matemaatika;
- 6) kunst;
- 7) muusika;
- 8) liikumine

Õppe-kasvatustegevuse seob tervikuks lapse elust ja ümbritsevast keskkonnast tulenev temaatika.

1.4.1 Üldoskused

Mänguoskused: mäng on eelkoolialise lapse põhitegevus. Mängu käigus omandab ja kinnistab laps uut teavet, uusi oskusi, peegeldab tundeid ja soove, õpib suhtlema, omandab kogemusi ja käitumisreegleid. Mängu oskus on kõigi üldoskuste ning õppe- ja kasvatustegevuste eri valdkondade oskuste ja teadmiste arengu alus.

Sotsiaalsed oskused: Sotsiaalseid oskusi võib pidada sotsiaalse õppimise tulemuseks.

Sotsiaalsed oskused iseloomustavad indiviidi kaasinimesena kõige enam. Sotsiaalsed oskused väljenduvad eelkõige inimestevahelistes suhetes, võimaldades efektiivselt, pinget tekitamata suhelda. Ükski inimtegevus ei ole edukas, kui selle sooritajal puuduvad sotsiaalsed oskused. Lapse sotsiaalsust saab vaadelda läbi sotsiaalsete oskuste, näiteks - suhtlemine teiste laste ja täiskasvanutega, arvestamine teiste tunnetega ja enda tunnete väljendamine, käitumine etteantud reeglite järgi, antud ülesannete täitmine jne. Sotsiaalselt võimekad inimesed tunnevad vastutust oma tegude ja käitumise eest, nad suudavad oma käitumist ise juhtida ning kontrollida ja vastavad seega ka oma kaaslaste ootustele.

Enesekohased oskused : erinevad oskused ja võimekused, mis käsitlevad tunnete väljendamise viise, usku enda võimekusse erinevate ülesannete lahendamisel, oma käitumise juhtimist ning omaduste ja oskuste kirjeldamist. Enesekohased oskused hõlmavad teadmisi, oskusi ja hoiakud seoses mina, enesehinnangu ja eneseregulatsiooniga. Ehk siis laps on suuteline mõistma ja hindama iseloomustama iseennast, oma nõrku ja tugevaid külgi, laps järgib terveid eluviise ning lahendab iseendaga, oma vaimse ja füüsilise tervisega seonduvaid ning inimsuhtes tekkivaid probleeme. Enesekohaste oskuste kujundamine väikelapseas nõuab järjepidevat harjutamist ning täiskasvanupoolset suunamist. **Rutiinsed tegevused:** söömine ja söömiskultuur, tualeti kasutamine, korrapidaja töö rühmas jne.

Tunnetus- ja õpioskused: Tunnetusoskused on oskused tahtlikult juhtida oma tunnetusprotsesse - taju, tähelepanu, mälu, mõtlemist, emotsioone ja motivatsiooni. Õpioskuste all mõistetakse lapse suutlikkust hankida teavet, omandada teadmisi ja oskusi ning uurida ja katsetada. Õpioskused kujunevad tunnetusoskuste arengu alusel.

EELDATAVAD ÜLDOSKUSED VANUSETI

Mänguoskused

Kuni 2 aastased lapsed

Laps:

- oskab mängus jäljendada lihtsamaid tegevusi;
- mängib kõrvuti teise lapsega, vajadusel mänguasju jagades.

2-3 aastased lapsed

Laps:

- oskab mängida väikeses grupis ilma täiskasvanu osaluseta;

- suudab mängus sõbralikult tegevusi jaotada;
- käitub sihipäraselt mänguvahendiga tegutsedes.

3-4 aastased lapsed

Laps:

- oskab leida ja valmistada mängu tarbeks lihtsamaid asendusvahendeid;
- kajastab mängus täiskasvanute toiminguid ja suhteid;
- mängib sõbralikult kaaslasega, jagades mänguvahendeid.

4-5 aastased lapsed

Laps:

- oskab algatada mängu, leida tegevust endale ja kaaslastel;
- suudab mängida suuremas kollektiivis, arvestades kaaslaste soove ja ettepanekuid;
- arvestab mängureegleid, suudab oodata oma järjekorda.

5-6 aastased lapsed

Laps:

- oskab mängida ühel ja samal teemal pikaajaliselt;
- on algatusvõimeline ja iseseisev mängu organiseerimisel;
- mängib rollimänge, kooskõlastades oma tegevuse teiste laste tegevusega;
- suudab mängus tekkinud raskused ise lahendada;
- valmistab või leiab mänguks vajalikud vahendid iseseisvalt.

6-7 aastased lapsed

Laps:

- tunneb mängust rõõmu ning on suuteline mängule keskenduma;
- rakendab mängudes loovalt oma kogemusi, teadmisi ja muljeid ümbritsevast maailmast;
- algatab erinevaid mänge ja arendab mängu sisu;
- täidab mängudes erinevaid rolle;
- järgib mängureegleid ning oskab tuttavate mängude reegleid teistele selgitada;
- suudab mängu käigus probleeme lahendada ja jõuda mängukaaslastega kokkuleppele;
- tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust võistlusmängus;

- kasutab mängudes loovalt erinevaid vahendeid.

Sotsiaalsed ja enesekohased oskused

Kuni 2 aastased lapsed

Laps:

- väljendab lihtsaid emotsioone (tugevad emotsioone, mis vahelduvad kiiresti);
- teadvustab ennast, kasutab osaliselt minavormi, proovib ennast maksma panna ning oskab keelduda ja „ei“ öelda;
- üritab aru saada teiste inimeste seisukohtadest;
- hindab oma oskusi ja suutlikkust paremaks, kui need tegelikult on;
- teab oma ees- ja perekonnanime ja elementaarseid viisakusreegleid ning kasutab neid, kui seda on talle õpetatud;
- sööb, joob ja riietub lahti valdavalt iseseisvalt ning püsib suurema aja päevast kuiv ja puhas;
- reageerib vastavalt ümbritsevate inimeste käitumisele (sõltuvalt olukorrast);
- mõistab selgelt väljendatud keeldu „EI TOHI“, „ÄRA TEE“;
- tunneb huvi teiste laste vastu, jälgib neid ja mängib nendega kõrvuti;
- toetub võõrastega suheldes tuttavatele täiskasvanutele (soovib saavutada enesekindlust);
- matkib täiskasvanu tegevusi.

2-3 aastased lapsed

Laps:

- Saab aru, et inimestel võivad olla tema tunnetest ja emotsioonidest erinevad tunded ja emotsioonid;
- Väljendab tugevaid emotsioone (oma mina);
- Tahab igapäevastes olukordades valikute üle ise otsustada ning üritab neid ka täide viia;
- Osaleb koos täiskasvanuga ühistegevustes, tegutseb teiste lastega kõrvuti, jagab mõnikord oma asju teistega. Loob sõprussuhteid nende lastega, kellega on tihti koos;
- Täidab igapäevaelu rutiini;
- Järgib lihtsamaid sotsiaalseid reegleid ning eeskujudele toetudes jälgendab igapäevaelu rolle ja tegevusi.

3-4 aastased lapsed

Laps:

- Väljendab sõnaliselt lihtsamaid emotsioone, soove, tahtmisi, seisukohti, püüab jõuda kokkulepeteni;
- Tahab olla iseseisev (sageli pole tal enda suutlikkusest ettekujutust, kuid oluline on tahte olemasolu);
- Saab hakkama eneseteenindamisega (iseseisev riietumine, -söömine), on kujunenud tualetiharjumused;
- Teab oma nime, vanust, sugu, märkab soolisi erinevusi Seab endale ise mõningaid eesmärke ja täidab neid;
- Väärtustab oma saavutusi (kuid vajab oma tegevuse tunnustamist ja täiskasvanu tähelepanu);
- Püüab vahel teisi abistada ja lohutada, tal on ettekujutlused teiste inimeste tunnetest ja nõuetest;
- Osaleb lühikest aega ühistegevuses;
- Arvestab reegleid mängudes ja tegevustes;
- Saab aru lihtsamatest käitumise reeglitest seltskonnas, püüab täita kodukorra reegleid;
- Saab aru valetamisest kui taunitavast käitumisest;
- Huvitub võistlusmängudest ning tahab olla edukas.

4-5 aastased lapsed

Laps:

- Mõistab teiste inimeste tundeid ja mõtteid;
- Väljendab oma emotsioone ja räägib nendest;
- Suhtleb ja tegutseb enamasti iseseisvalt, suudab osaliselt oma tegude eest vastutada;
- On tundlik teiste hinnangute suhtes, need mõjutavad tema enesehinnangut;
- Imiteerib täiskasvanu tegevusi ja rolle, kasutades täiskasvanu sõnavara ja maneere;
- Eelistab sootüübilisi mängu kuid mängib ka vastassootüübilisi mängu;
- Naudib rühma kuulumist, eakaaslaste seltsi, ühistegevusi – teeb eesmärgi saavutamiseks koostööd;
- Arvestab reegleid, kogemusi ja muutusi. *Järgib teiste poolt reeglite täitmist;

- Kõne areng võimaldab arusaamatusi lahendada sõnaliselt. Lahendab iseseisvalt konflikte;
- Oskab avalikus kohas sobivalt käituda. TEAB mida tohib, mida mitte.

5-6 aastased lapsed

Laps:

- Tajub ja mõistab teiste inimeste emotsioone ja seisukohti, arvestab teistega käitumistes ja vestlustes;
- Seab endale ise eesmärke ja üritab neid ellu viia;
- On oma tegevuses orienteeritud tunnustusele, tähelepanule ja emotsionaalsele toetusele;
- Mängib nii sootüübilisi kui ka vastassootüübilisi mänge;
- Suudab täiskasvanu kontrollita mängida kaaslastega ning teha koostööd (mõningat aega);
- Järgib mängudes ja tegevustes reegleid.

6-7 aastased lapsed

Laps:

- püüab mõista teiste inimeste tundeid ja nende mitteverbaalseid väljendusi, arvestab neid oma käitumises ja vestluses;
- vastutab oma tegevuse eest, räägib oma kavatsustest;
- suudab oma emotsioone ja käitumist kontrollida, oskab teistega arvestada, suhtub teiste laste tegemistesse sallivalt;
- suudab tegutseda iseseisvalt, sõltub vähem oma vanematest, vastutab oma käitumise eest;
- algatab mänge, tegevusi; loob sõprussuhteid;
- püüab kõigega hakkama saada, on tundlik oma ebaõnnestumiste ja teiste hinnangute suhtes;
- hoolib väiksematest lastest, osutab neile abi. Küsib endale ise vajaduse korral abi;
- järgib rühmas reegleid ning arvestab rühma vajadusi, oskab erinevates olukordades sobivalt käituda ning muudab oma käitumist vastavalt tagasisidele;
- talub muutusi ja vanematest eemalolekut;

- arutleb lihtsamate eetiliste probleemide üle ning teeb vahet hea ja halva vahel nii enda kui teiste puhul;
- kasutab erinevaid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes koristab enda järelt.

Tunnetus- ja õpioskused

Kuni 2 aastased lapsed

Laps:

- hangib ümbrusest aktiivselt infot ning loob selle hankimiseks ise uusi võimalusi;
- keskendub lühikeseks ajaks ühele tegevusele, silmatorkavale stiimulile või omadusele;
- tegutseb teistega kõrvuti ja osaleb ühistegevuses vahelduvas vormis;
- mängib teiste lastega lihtsamaid igapäevaseid olukordi ja tegevusi kajastavaid rollivahetusega mängu;
- loob tegevuse kaudu seoseid kõnega, sõnad ja objektid saavad mõiste tähenduse;
- suhtleb 1-2 sõnaliste lausetega nii mängus kui ka igapäevategevustes peamiselt tuttava täiskasvanuga ning kasutab mitteverbaalseid suhtlusvahendeid;
- räägib ja saab aru üksnes sellest, mida ta tajub;
- tunneb huvi raamatute vastu, mõistab lihtsamaid realistlikke jutukehi, mis seostuvad enda kogemustega;
- tunnetab keskkonna mõju, avastab seoseid oma tegevuse ja selle tagajärje vahel, lihtsamaid põhjus-tagajärg suhteid, saab aru kuuluvusest ja erisusest;
- sobitab erinevaid materjale ja esemeid;
- rühmitab ühe nähtava omaduse järgi;
- omandab uusi seoseid vahetu, korduva ja aktiivse tegutsemise ning käelise tegevuse kaudu;
- kasutab omandatud teadmisi, seoseid ja tegevusi samas situatsioonis ning kontekstis, kannab üle lihtsamaid seoseid ning kasutab neid sarnastes ülesannetes ja olukordades.

2-3 aastased lapsed

Laps:

- leiab tegutsemisajendi, plaanib ja organiseerib tegevusi täiskasvanu abiga, kes suunab lapse tegevust kõne kaudu;
- plaanib osaliselt oma käitumist ja tegevust iseendale suunatud kõne vahendusel;

- keskendub tegevusele lühikeseks ajaks, omamata püsivat tähelepanu;
- tegutseb vahetult nii konkreetsete asjadega kui ka neid kujutavate sümbolitega;
- kordab ja jäljendab varasemaid kogemusi ning mälu pilte nii konstruktiivses mängus kui ka lihtsas rollimängus;
- mängib mõnda aega koos teistega ja järgib lihtsamaid reegleid;
- on omandanud sõnavara, mis võimaldab tal ennast väljendada;
- osaleb dialoogis;
- jälgib lihtsaid lookesi ja eristab kogemusele tuginedes realistlikke sündmusi väljamõeldud lugudest;
- mõistab osaliselt lihtsamat kõnet ka ilma toetava vihjeta ning saab aru lihtsamatest ülekantud tähendustest;
- rühmitab asju ja esemeid ühe või mitme tajutava omaduse või nimetuse järgi;
- omab ettekujutust arvumõistest ja värvuste nimetustest;
- leiab võrdluse alusel asjades ühiseid ja erinevaid jooni ning nende vahelisi seoseid, info saamiseks kasutab keelt;
- tema ettekujutus oma teadmistest ja oskustest on ebarealistlik;
- omandab uusi seoseid, mõisteid ja teadmisi korduva kogemuse, aktiivse tegutsemise ning mudelite järgi õppimise kaudu.

3-4 aastased lapsed

Laps:

- oskab osaliselt oma tegevusi plaanida ja organiseerida ning tegutseb iseseisvalt otsese juhendamiseteta autoriteetide toel;
- plaanib minakeskse kõne abil oma tegevust ja lahendab probleeme;
- hangib tänu keeleoskusele uut teavet, kõne toetub mäluile ning sõltub sellest, kellega ja mis olukorras ta koos on;
- saab aru mõistatustest ja lihtsamatest piltlikest võrdlustest;
- järgib lihtsaid reegleid;
- huvitub võistlusmängudest ja tahab olla edukas;

- osaleb ühistegevustes ning teeb koostööd teiste lastega; konstrueerib ning osaleb rolli- ja võistlusmängudes ning loovtegevustes;
- liigitab lihtsamate üldmõistete või mitme tunnuse järgi; keskendub tegutsedes mitmele nähtavale ja eristavale tunnusele ning jaotab oma tähelepanu;
- saab aru arvumõistest, huvitub tähtedest;
- omandab uusi teadmisi praktiliste olukordade, kogetud emotsioonide, kujutluste ja kõne kaudu.

4-5 aastased lapsed

Laps:

- tegutseb lühikest aega iseseisvalt;
- reguleerib oma käitumist ja emotsioone täiskasvanu abiga, hakkab oma tegevust; planeerides ja korraldades kasutama sisekõnet;
- tegutseb koos teistega, teda motiveerivad tegevused eakaaslastega;
- keeleline areng võimaldab lahendada ülesandeid ja probleeme ning saavutada kokkuleppeid;
- konstrueerib, katsetab ja uurib erinevaid võimalusi kasutades nii sümboleid, kujutlusi kui ka reaalseid esemeid ja objekte;
- osaleb erinevates mänguliikides ja loovtegevustes;
- räägib esemetest, mis pole kohal ja olukordadest, mis toimusid minevikus või leiavad aset tulevikus ning fantaseerib;
- keskendub huvipakkuvale tegevusele mõnikümmend minutit;
- oskab vaadelda ning märgata detaile, olulisi tunnuseid ja seoseid;
- eristab rühmi ja oskab neid võrrelda ning saab aru lihtsamate mõistete kuuluvusest, alluvusest ja üldistusastmest;
- on ettekujutus numbritest, tähtedest ja sümbolitest;
- omandab teadmisi kogemuste ja kõne kaudu, tegutseb aktiivselt ning lahendab probleeme;
- kasutab teadmiste omandamisel ja kogetu meenutamisel intuiivselt lihtsamaid meeldejätmise viise.

5-6 aastased lapsed

Laps:

- plaanib oma igapäevategevusi, seab eesmärgid ning üritab alustatud tegevused lõpetada;
- keskendub tegevusele vähemalt 20-30 minutit;
- kasutab kujutlusi luues ja tegevusi planeerides sisekõnet;
- kasutab kõnet info saamiseks, tegelikkuse adumiseks ning uute teadmiste omandamiseks;
- järgib ühistegevustes reegleid ja suudab neid selgitada;
- kasutab sidusat kõnet, dialoog on suunatud peamiselt iseendale;
- osaleb aktiivselt käelistes ja loovtegevustes;
- saab aru asjade suhetest ja omadustest ning ajalis-ruumilisest järjestusest;
- kasutab teadmisi igapäevastes situatsioonides, nii uudses kui ka sarnases olukorras;
- kasutab uute teadmiste omandamisel meeldejätmise strateegiaid juhuslikult, teadvustab kordamise vajadust.

6-7 aastased lapsed

Laps:

- saab aru lihtsamatest seostest (hulk, põhjus, tagajärg), tajub esemeid, sündmusi ja nähtusi tervikuna;
- mõtleb nii kaemuslik-kujundlikult kui ka verbaalselt, saab kuuldust aru, reageerib sellele vastavalt ning kasutab arutlevat dialoogi;
- tegutseb sihipäraselt, on suuteline keskenduma kuni pool tundi;
- kavandab ja korraldab oma igapäevategevusi ja viib alustatud tegevused lõpuni;
- tegutseb uudses olukorras täiskasvanu juhiste järgi;
- suhtub õppimisse positiivselt - tahab õppida, uurida, esitada küsimusi, avastada ja katsetada;
- rühmitab esemeid ja nähtusi erinevate tunnuste alusel;
- kasutab materjali meeldejätmiseks kordamist.

1.4.2 Valdkond Mina ja keskkond

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) mõistab ja tunnetab ümbritsevat maailma terviklikult;
- 2) omab ettekujutust oma minast ning enda ja teiste rollidest elukeskkonnas;

- 3) väärtustab nii eesti kultuuritraditsioone kui ka oma rahvuse kultuuritraditsioone;
- 4) väärtustab enda ja teiste tervist ning püüab käituda tervislikult ning ohutult;
- 5) väärtustab keskkonda hoidvat ja keskkonnahoidlikku mõtteviisi;
- 6) märkab nähtusi ja muutusi looduses.

Valdkonna Mina ja keskkond sisu:

- 1) sotsiaalne keskkond: mina, perekond ja sugulased, kodu, lasteaed, kool, ametid, kodumaa, eesti rahva tähtpäevad, kombed, teised rahvused Eestis, lapsed mujal maailmas, üldinimlikud väärtused ja üldtunnustatud käitumisreeglid; tervise väärtustamine, tervislik toitumine, inimkeha; ohuallikad ning ohutu käitumine;
- 2) looduskeskkond: kodukoha loodus, muutused looduses, elukeskkond, inimese mõju loodusele;
- 3) tehiskeskkond: ehitised, kodutehnika, jäätmed, transpordivahendid, jalakäija ohutu liiklemine, turvavarustus, virtuaalkeskkond.

ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EELDATAVAD TULEMUSED:

Kuni 3 aastased lapsed

Laps:

- teab enda ja oma pereliikmete sugu ning tutvustab end ja oma pere liikmeid nimepidi;
- teab oma rühmakaaslaste ja õpetajate nimesid;
- teab ümbritsevate esemete ja mänguasjade nimetusi ja otstarvet;
- orienteerub oma rühmaruumis ja teistes talle tuttavates lasteaia ruumides;
- teab, et prügi visatakse prügikasti;
- teab, nimetab ning tunneb ära mõned puuviljad, marjad, juurviljad;
- teab, et loodust tuleb hoida;
- abistab puhtuse ja korra hoidmisel toas ja õues;
- teab, kus on tema mänguväljak õues ja kuidas kasutada õuevahendeid;
- teeb vahet lindudel, loomadelt ja kaladel ning kirjeldab välimuse erinevust;
- nimetab inimese kehaosad (pea, keha, käed, jalad, nägu ja selle osad);

- teab ja nimetab aastaajad ning nende olulised erinevused;
- teab ja tunneb ära auto, nimetab selle olulised tunnused.

3-4 aastased lapsed

Laps:

- teab enda ees- ja perekonnanime ning vanust;
- nimetab oma pereliikmete nimed ja vanused ning sugulussuhte endaga;
- kasutab viisakusväljendeid tere, head aega, palun, tänan;
- teab ja nimetab oma rühma nime;
- teab ja järgib rühmareegleid;
- teab, et elab Eestis;
- teab ja tunneb ära Eesti lipu;
- viskab prügi selleks ettenähtud kohta;
- nimetab erinevaid toiduaineid;
- tunneb rõõmu looduses (õues) viibimisest;
- nimetab osutamise korral metsa, muru, lille, puud;
- teab ja nimetab sireli, õunapuu, kirsipuu, pirnipuu, ploomipuu;
- teab ja nimetab põllutööd: külvamine, kartuli panek ja võtt;
- teab ja nimetab tuntumad puu- ja aedviljad, lilled;
- teab ja nimetab 2-3 kodu- ja metslooma, lindu;
- teab ja nimetab kalade elukoha, nende kehaosad;
- teab, nimetab ja tunneb ära sipelga, lepatriinu ja mesilase;
- teab ja nimetab talve ja suve iseloomulikke nähtusi;
- teab, et autoteele ei tohi minna ja tänaval tuleb olla tähelepanelik.

4-5 aastased lapsed

Laps:

- oskab täita põhilisi hügieeninõudeid ja teab, miks see on vajalik;
- oskab jälgida loodusnähtusi ja määrata lihtsamaid seoseid nende vahel;
- oskab eraldada ja tunda puid, põõsaid ja taimi ning loomi ja linde iseloomulike tunnuste abil;
- oskab kirjeldada lihtsate väljendite abil asjade välimust, suurust ja otstarvet;
- tunneb teda ümbritsevate täiskasvanute ameteid ja teab nende mõningaid tööülesandeid;

- teab oma koduriiki ja tunneb selle sümbolikat;
- kirjeldab rahvakombeid seoses rahvakalendri tähtpäevadega.

5-6 aastased lapsed

Laps:

- teab, mis tähendab terve olla ja kuidas sellele kaasa aidata;
- teab oma kodu ja lasteasutuse aadressi;
- teab oma riigi pealinna ja mõnda selle vaatamisväärsust, tunneb ära hümni ja teab Eesti sümbolikat;
- tunneb koduloomi, enam levinud metsloomi, mõningaid lõuna- ja põhjamaaloomi ning nende käitumist erinevatel aastaegadel;
- oskab kirjeldada, kuidas inimtegevus mõjutab loodust;
- tunneb oma vanemate ja teiste teda ümbritsevate inimeste elukutseid;
- teab ja nimetab erinevaid masinaid igapäevasest elust ja nendega ohutult töötamise põhimõtteid;
- teab rahvakombeid seoses rahvakalendri tähtpäevadega.

6-7 aastased lapsed

Laps:

- tutvustab ja kirjeldab iseennast, enda omadusi, huve jms;
- kirjeldab oma kodu, perekonda ja peretraditsioone;
- nimetab ja kirjeldab erinevaid ameteid;
- nimetab Eesti riiklikke sümboleid ja rahvatraditsioone;
- mõistab, et inimesed on erinevad ja neil on erinevad vajadused;
- oskab eristada igapäevaelus tervisele kasulikku ja kahjulikku;
- kirjeldab, kuidas keskkond ja inimeste käitumine võivad mõjutada tervist;
- järgib isikliku hügieeni nõudeid;
- suhtub ümbritsevasse hoolivalt, käitub seda säästvalt;
- kirjeldab kodukoha loodust ning tuntumaid taimi, seeni ja loomi;
- kirjeldab loodust ja inimeste tegevusi erinevates ajatsüklites: ööpäev, nädal, aastaring;
- selgitab, miks on valgus, temperatuur, vesi, muld ning õhk taimedele, loomadele ja inimestele tähtsad;
- selgitab ilmastikunähtuste sõltuvust aastaegadest, öö ja päeva vaheldumisest;

- mõistab ja märkab enda ja teiste tegevuse ja mõju tagajärgi keskkonnale;
- kirjeldab võimalikke ohte kodus, veekogul, liikluses jm;
- teab, kuidas jalakäijana ohutult liigelda ning jalgrattaga ohutut lasteaia õe- alal sõita.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

1) valitakse valdkonna temaatika lapse igapäevaelust ja teda ümbritsevast keskkonnast, mis hõlmab sotsiaalset keskkonda, loodus- ja tehiskeskkonda, sealhulgas tervise- ja liikluskasvatust;

2) suunatakse last ümbritsevat maailma märkama, uurima ning kogema mängu ja igapäevatoimingute kaudu, võimaldades lapsel ümbritsevat tajuda erinevate meelte ning aistingute abil: vaadeldes, nuusutades ja maitstes, kompides, kuulates helisid;

3) lõimitakse erinevaid tegevusi: võrdlemist, modelleerimist, mõõtmist, arvutamist, vestlemist, ettelugemist, kehalist liikumist, kunstilist ja muusikalist tegevust;

4) suunatakse last mängudes, ümbritsevas looduses, liikluses, oma tervises seisundis jm märgatu kohta küsimusi esitama, küsimustele vastuseid leidma ja märgatust ning kogetust järeltõlge tegema.

1.4.3 Vald kond Keel ja kõne

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tuleb toime igapäevases suhtluses
- 2) kasutab kõnes õiget hääldust, sobivaid grammatilisi vorme ja mitmekesisist lauseehitust
- 3) tunneb huvi lugemise, kirjutamise ja lastekirjanduse vastu; on omandanud lugemise ja kirjutamise esmased oskused

Valdkonna keel ja kõne sisu on:

- 1) keelekasutus: hääldamine, sõnavara, grammatika
- 2) suhtlemine, jutustamine ja kuulamine
- 3) lugemine ja kirjutamine, lastekirjandus

ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EELDATAVAD TULEMUSED:

Kuni 3 aastased lapsed

Laps:

- oskab kuulata ja mõista täiskasvanu kõnet;

- suudab keskenduda esemete, mänguasjade ja piltide vaatamisele;
- sõnavara on rikastunud;
- nimisõnadega (riietusesemed, nõud, mängasjad, puuviljad);
- tegusõnadega (tuttavaid tegevusi tähistavad);
- omadussõnadega (suurus, värv, maitse, ja teised kergesti märgatavad omadused);
- enamkasutatavad määrsõnad;
- oskab vastata küsimusele vahetult tajutava ja varem nähtu kohta;
- soovib rääkida kõigest nähtust (mänguasjadest, pildil kujutatavast, varem loetust);
- soovib kuulata kirjanduspala, jutukesti;
- tunneb huvi ümbritseva maailma vastu.

3-4 aastased lapsed

Laps:

- hääldeb sõnu selgesti, arusaadavalt;
- väljendab oma soove lühikeste lausetega;
- vastab küsimustele sõnadega;
- oskab nimetada asjade ja esemete nimetusi ja omadusi;
- tunneb omadussõnu (suurus, värvus, kuju);
- tunneb huvi raamatu vastu, oskab kuulata juttu;
- oskab öelda peast 4-8 realist luuletust;
- oskab matkida erinevate loomade häälotsusi;
- oskab õigesti häälendada erinevaid häälikuid;
- teab peast vähemalt ühte liisusalmi;
- oskab õigesti kasutada ainsust ja mitmust;
- oskab vähemalt ühte sõrmemängu.

4-5 aastased lapsed

Laps:

- oskab osa võtta pikemast vestlusest;
- kõneleb selgelt ja arusaadavalt;
- oskab jutustada lihtsat juttu õpetaja küsimuste abil, andes edasi peamist sündmustikku;
- oskab kuulata kaaslaste kõnet;
- oskab vastata kirjanduspala sisuga seoses olevatele küsimustele;

- oskab jutustada pildil nähtust;
- oskab lühikesi jutukesti ümber jutustada;
- oskab eraldada sõna ja lauset;
- oskab välja mõelda 2-3-lauselisi jutukesti;
- kuuleb sõnas häälikut;
- oskab tõmmata horisontaal-, vertikaal-, lainelist ja sakilist joont;
- oskab jäljendada tähti keha ja esemete abil.

5-6 aastased lapsed

Laps:

- räägib grammatiliselt õigeid keelevorme kasutades;
- oskab laadivahelduslikke sõnu õigesti kasutada;
- kuuleb ja oskab eristada häälikuid sõnas;
- oskab küsimustele vastata täislausega;
- oskab jutustada tuttavat muinasjuttu ja juttu, kirjeldada pilti või sündmusi oma elust ja lemmiktegevustest;
- oskab kirjeldada asjade, esemete, jne omadusi;
- suudab juttu ja luuletust lahti mõtestada;
- teab peast mõningaid luuletusi, liisusalme, vanasõnu ja mõistatusi;
- oskab kuulata kaaslast teda katkestamata, vastata küsimustele, esitada kaaslasele küsimusi;
- oskab vastavalt teemale jutustada läbielatud sündmustest, arendada ja lõpetada alustatud juttu, mõelda ise jutte välja;
- oskab kasutada võrdlusastmeid (hea- parem, soe- soojem, jne);
- oskab kirjeldada tuttavate esemete ja nähtuste omadusi;
- oskab näha seoseid, selgitada olukordi;
- on kirjandusteose elementaarse analüüsi oskus;
- soovib esitada luuletusi, lavastada muinasjutte, jutustada erinevatest sündmustest;
- oskab eraldada sõnas häälikuid kuulmise teel;
- oskab määrata häälikupikkust;
- oskab liigitada häälikuid täis- ja kaashäälikuteks;
- joonistab rudulisele ja joonelisele paberile lihtsamaid mustreid õpetaja näidise järgi.

6-7 aastased lapsed

Laps:

- tuleb toime nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega suhtlemisel; arvestab kaassuhtleja ja suhtlemise paigaga;
- saab aru kuuldu sisust ja suudab sellele sobivalt reageerida;
- suudab oma mõtteid suulises kõnes edasi anda;
- jutustab pildi, kuuldu teksti või oma kogemuse alusel, annab edasi põhisisu, vahendab ka oma tundeid;
- kasutab kõnes aktiivselt liitlauseid;
- kasutab kõnes kõiki käände-ja pöördevorme ainsuses ja mitmuses;
- valdab suhtlemiseks piisavat sõnavara ja suudab vajadusel ise sõnu moodustada;
- hääldab oma kõnes ja etteöeldud sõnade kordamisel õigesti kõiki emakeele häälikuid;
- tunneb tähti ja veerib kokku 1-2 silbilisi sõnu, tunneb kirja pildis ära mõned sõnad;
- kirjutab joonistähedega 1-2 –silbilisi sõnu õigesti järjestatud ühekordsete tähtedega;
- teab peast emakeelseid luuletusi ja laule;
- eristab sõnas häälikuid ja määrab nende järjekorra ja pikkuse;
- loeb suurtest trükitähedest sõnu ja saab loetust aru;
- suudab kuulmise järgi kirjutada lihtsamaid sõnu joonistähedest;
- orienteerub ruudulisel ja joonelisel paberil.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

1) lähtutakse põhimõttest, et kõnearendus on lapse kõne ja suhtlemise sihipärane arendamine, kus last õpetatakse eelkõige keelevahendeid (uusi sõnu, sõnavorme ja lausemalle) kasutama suhtlemisel, teadmiste omandamisel, oma tegevuse kavandamisel;

2) peetakse oluliseks, et lapse kõne arengut toetatakse kõikides tegevustes (mängimine, käelised tegevused, liikumis- ja muusikategevused ning igapäevatoimingud); lapsele luuakse kõnekeskkond, kus ta kuuleb teiste kõnet ning tal on vaja ja ta saab ise kõnelda; laps õpib rääkima reaalses suhtlussituatsioonides, tegutsedes koos täiskasvanuga;

3) suunatakse lapsi ettelugemise, dramatiseerimise, ümberjutustamise, joonistamise, oma raamatute koostamise jm tegevuste kaudu kirjandust mõistma ja hindama; ettelugemiseks valitakse žanriliselt mitmekesiseid raamatuid, et toetada lugemishuvi, lugemis- ja kirjutamisvalmiduse kujunemist;

- 4) õpetatakse lugemise ja kirjutamise esmaseid oskusi (häälikupikkuse eristamine, sõnade häälimine jmt) mänguliselt ja igapäevategevustega seostatult;
- 5) mitmekesistatakse kirjutamise harjutusi, kasutades erinevaid vahendeid, värvusi jmt.

1.4.4 Valdkond Matemaatika

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) rühmitab esemeid ühe-kahe tunnuse alusel ja võrdleb esemete hulki;
- 2) järjestab esemeid suuruse ja asenditunnuste põhjal;
- 3) tunneb lihtsamaid ajamõisteid ja kirjeldab ning järjestab oma igapäevategevusi;
- 4) mõtestab loendamistegevust ja seoseid arvude reas;
- 5) mõistab mõõtmistegevust ja olulisemaid mõõtühikuid;
- 6) tunneb ja kirjeldab geomeetrilisi kujundeid;
- 7) näeb matemaatilisi seoseid igapäevatoimingutes.

Valdkonna Matemaatika sisu:

- 1) hulgad, loendamine ja arvud, arvutamine;
- 2) suurused ja mõõtmine;
- 3) geomeetrilised kujundid.

ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EELDATAVAD TULEMUSED:

Kuni 3 aastased lapsed

Laps:

- tunneb mõisteid “üks” ja “palju”;
- suudab leida geomeetrilisele kujundile vastava kujundi;
- nimetab ja tunneb põhivärvusi.

3-4 aastased lapsed

Laps:

- oskab hulki moodustada ja neid osahulkadeks jagada;
- võrdleb esemeid suuruse, kõrguse ja laiuse järgi;

- tunneb ööpäeva osi.

4-5 aastased lapsed

Laps:

- oskab hulki moodustada ja neid võrrelda;
- tunneb arve ja loendab viie piires;
- tunneb geomeetrilisi kujundeid;
- tunneb ajamõisteid: eile, täna, homme.

5-6 aastased lapsed

Laps:

- oskab etteantud arvu järgi hulkasid moodustada ja neid osahulkadeks jaotada;
- tunneb arve ja järgarve 12 piires;
- oskab kõnes väljendada suurusmõisteid;
- tunneb geomeetrilisi vorme: kera ja kuup;
- oskab ruumis enda asukohta määrata ja seda sõnaliselt väljendada;
- tunneb nädalapäevi õiges järjekorras.

6-7 aastased lapsed

Laps:

- määrab esemete hulga ühise tunnuse ning jaotab esemeid kahe erineva tunnuse järgi;
- võrdleb hulki, kasutades mõisteid *rohkem, vähem, võrdselt*;
- teeb 12 piires loendamise teel kindlaks esemete arvu, teab arvude 1- 12 järjestust ning tunneb numbrimärke ja oskab neid kirjutada;
- liidab ja lahutab 5 piires ning tunneb märke +, -, =;
- koostab kahe esemete hulga järgi matemaatilisi jutukesi;
- järjestab kuni viit eset suuruse järgi (suurus, pikkus, kõrgus jm);
- rühmitab esemeid asendi- ning nähtusi ja tegevusi ajatunnuse järgi;
- kirjeldab enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteerub ruumis, õuealal ja paberil;
- oskab öelda kellaaega täistundides;
- nimetab nädalapäevi, kuid ja aastaaegu ning teab oma sünnikuud ja –päeva;
- mõõdab esemete pikkust kokkulepitud mõõtevahendiga (pulk, nöör, vms);

- eristab kasutatavaid raha- ning mõõtühikuid (kroon, sent, meeter, liiter, kilogramm) ning teab, kuidas ja kus neid ühikuid kasutatakse;
- leiab erinevate kujundite hulgast ringi, kolmnurga, ristküliku, ruudu, kera, ja kuubi ning kirjeldab neid kujundeid;

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) suunatakse last nähtuste ja esemete maailma korrastama, kujundama, selles orienteeruma, mille tulemusel laps avastab esemetevahelisi seoseid, leiab esemete erinevusi ja sarnasusi, oskab esemeid järjestada, rühmitada ja loendada;
- 2) harjutatakse last määrama enda asukohta ümbritsevate esemete suhtes, orienteeruma ajas ja kasutama vastavaid mõisteid oma tegevuse kirjeldamiseks;
- 3) seostatakse mäng, vaatlused, vestlused ja igapäevatoimingud matemaatikaga, suunates sealjuures last kasutama erinevaid aistinguid: kuulmis-, nägemus-, haistmis- ning kompimisaistingut;
- 4) suunatakse last ümbritsevat keskkonda matemaatilisel kirjeldama (arvud, mõõtühikud, kujundite nimetused jm);
- 5) toetatakse üldistuseni jõudmist ja mõistete kujundamist – erinevates objektides sarnaste ning erinevate tunnuste ja omaduste vaatlemise, võrdlemise, kirjeldamise ja sõnastamise kaudu.

1.4.5 Valdkond Kunst

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu loovast eneseväljendusest;
- 2) kujutab isikupäraselt ümbritsevaid esemeid, sündmusi ja oma kujutlusmaailma;
- 3) vaatlleb, kirjeldab ja kujundab ümbritsevat ja tarbeesemeid;
- 4) kasutab õpitud voolimis-, joonistamis- ning maalimisvahendeid ja -võtteid;
- 5) kasutab materjale ja tööriistu ohutult ning sihipäraselt;
- 6) vaatlleb kunstiteoseid ja kirjeldab nähtut.

Valdkonna *Kunst* sisu:

- 1) kujutamine ja väljendamine: mõtete, tunnete edasiandmine nähtaval kujul;
- 2) kujundamine: objektile esteetilise lisaväärtuse andmine;

- 3) tehnilised oskused: voolimine, joonistamine, maalimine, meisterdamine;
- 4) kunstiteoste vaatlemine, vestlused kunstiteostest, kunstist.

ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EELDATAVAD TULEMUSED:

Kuni 3 aastased lapsed

Laps:

- tunneb huvi voolimise vastu;
- mudib ja tükeldab voolimismaterjali;
- voolib ümar- ja pikliku vormi;
- voolib lihtsamaid esemeid: ussike, nõör, komm, pall jne;
- tõmbab erineva suunaga jooni ja kritseldab;
- rebib ja liimib paberitükke;
- tunneb joonistamise ja maalimise elementaarseid võtteid;
- kujutab iseseisvalt lihtsaid esemeid (pallid jne).

3-4 aastased lapsed

Laps:

- oskab voolida mitmeosalisi (1-3 osa) lihtsaid esemeid osasid liites;
- oskab kaunistada tasapinnalist eset kasutades tuttavaid voolimisvõtteid;
- oskab joonistada lihtsamaid algvorme: kriipsud, ringid, täpid jne;
- oskab kujutada ümmargusi ja kandilisi kinnisvorme;
- oskab algeliselt kujutada maja, loomi ja inimest;
- annab oma tööle nimetuse ning räägib, mida sellel kujutab;
- trükib sõrme, käe ja templiga jäljendeid;
- kasutab ohutult kääre.

4-5 aastased lapsed

Laps:

- oskab voolida esemeid kasutades osade liitmise ja väljavenitamise võtteid;
- oskab voolida lihtsamaid õõnesvorme;
- oskab algeliselt kujutada inimest;
- oskab tööd paberile paigutada;
- oskab tegevust joonistada arvestades lihtsamaid proportsioone ja asetuse põhimõtteid;

- kasutab erinevaid meisterdusvahendeid (looduslik, tehismaterjal, paber) ning kombineerib oma töö.

5-6 aastased lapsed

Laps:

- oskab voolida esemeid olenevalt nende kujust, kas ühest või mitmest osast, andes edasi iseloomulikke tunnuseid;
- oskab voolida õõnesvormi kujundit pöörates;
- suudab kujutada inimest erinevates kehaasendites, vajadusel lisades detaile;
- annab edasi osade suhtelist suurust ja voolida erineva suurusega objekte;
- kaunistab voolitud pinda;
- kujutab mitmesuguseid esemeid, lihtsat tegevust ja maastikku;
- koostab lihtsaid mustreid ja paigutada neid paberile;
- segab värve uue värvitooni saamiseks;
- võrdleb oma tööd teiste laste töödega.

6-7 aastased lapsed

Laps:

- leiab ümbritsevat vaadeldes erinevaid detaile, objekte ja nendevahelisi seoseid ning kujutab ümbritsevat vabalt valitud viisil;
- väljendab joonistades, maalides ja meisterdades meeleolusid ja fantaasiaid;
- kasutab kunstitöö loomiseks erinevaid vahendeid;
- kujutab objekte neile iseloomulike tunnuste kaudu;
- keskendub alustatud tegevusele ja loob oma kunstitöö;
- koostab ise või valib tööst lähtuvalt sobivad motiivid või vahendid esemete kaunistamiseks;
- kirjeldab kunstiteoseid, nende värve ja meeleolu.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) antakse lapsele võimalus saada elamusi, tunda rõõmu ja rahulolu ning tal on võimalus väljendada oma maailmanägemist;
- 2) suunatakse last vaatlema ning voolides, joonistades, maalides ja meisterdades kasutab laps vaatlustel tehtud tähelepanekuid;
- 3) kasutatakse teemasse sisseelamiseks mängu, muusikat, lihtsat lavastust, jutu lugemist jne;
- 4) arvestatakse, et lapse jaoks on oluline loomiseks ja lahenduste leidmiseks teha katsetusi

ning avastusi, otsida ja saada vastuseid tekkinud küsimustele, omandatud oskusi rakendada ja loovalt kombineerida;

5) julgustatakse last kasutama ja katsetama tema enda pakutud lahendusi töö mitmekesistamiseks ning ergutatakse lapse kujutlus- ja algatusvõimet, jälgides, et säiliks lapse isikupärane eneseväljendus;

6) viiakse kunstitegevusi läbi ka õues, samuti kasutatakse kunstitegevust teiste valdkondade õppe- ja kasvatustegevuste osana, joonistatakse nii paberile, kivile, puidule, liivale või kombineeritakse erinevaid materjale;

7) suunatakse last tehtut analüüsima, selgitama, miks ta kujutas esemeid, nähtusi just sellisel viisil, milliseid materjale ja tehnikaid kasutas ning kuidas tööga rahule jäi. Kaaslaste töödesse tolerantse suhtumise kujundamisele aitab kaasa, kui analüüsitakse nii laste töid kui ka kunstiteoseid ning põhjendatakse oma hinnangut.

1.4.6 Valdkond Eesti keel kui teine keel

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb huvi eesti keele ja kultuuri vastu;
- 2) soovib ja julgeb eesti keeles suhelda nii eakaaslaste kui ka täiskasvanutega;
- 3) tunneb ära ja saab aru eestikeelsetest sõnadest ning lihtsamatest väljenditest;
- 4) kasutab lihtsamaid eestikeelseid sõnu ja väljendeid igapäevases suhtlemises.

Valdkonna *Eesti keel kui teine keel* sisu:

- 1) kuulamine;
- 2) kõnelemine;
- 3) Eesti kultuuri tutvustamine.

ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EELDATAVAD TULEMUSED:

3-4 aastased lapsed

Laps:

- tunneb huvi eesti keele vastu;
- kuulab ja tajub eesti keele kõla;
- kuulab ja kordab järele lihtsamaid sõnu;
- huvitub Eesti rahvussümbolitest.

4-5 aastased lapsed

Laps:

- reageerib lihtsamatele korraldustele;
- kuulab eestikeelset ettelugemist ja jutustamist;
- mõistab lihtsamaid õpitud küsimusi;
- tunneb ära ja mõistab õpitud sõnad ja väljendid;
- teab ja kasutab lihtsamaid viisakusväljendeid;
- tunneb huvi asjade nimetuste vastu;
- kordab järele ja kasutab õpitud sõnu tuttavate esemete, tegevuste ja omaduste nimetamisel;
- vastab lihtsamatele küsimustele;
- hääldab järele kuulatud sõnu;
- tunneb ära ja kirjeldab Eesti lippu;
- nimetab, kus riigis elab;
- huvitub Eestis tähistatavatest kalendritähtpäevadest;
- huvitub Eesti rahvaloomingust;

5-6 aastased lapsed

Laps:

- reageerib eesti keeles antud korraldustele;
- kuulab eestikeelset ettelugemist ja jutustamist ning tunneb kuuldu pildilt ära;
- saab aru juba õpitud küsimustest;
- tunneb ära ja mõistab õpitud sõnu ja väljendeid;
- kasutab viisakusväljendeid;
- kasutab õpitud sõnu esemete, tegevuste ja omaduste nimetamiseks;
- koostab lihtsamaid lauseid ja fraase;
- kasutab *mina* vormi;
- teab peast mõnd eestikeelset laulu või luuletust;
- vastab küsimustele kasutades õpitud sõnavara;
- huvitub eesti keeles lugemisest ja kirjutamisest;
- tunneb kirjpildis ära ja oskab ise kirjutada trükitähtedega oma nime;

- tunneb ära ja nimetab Eesti rahvuslipu, rahvuslille ja rahvushümni;
- nimetab 2-3 Eestis tähistatavat riiklikku ja rahvuslikku tähtpäeva;
- laulab 2-3 tuntud eesti lastelaulu;
- teab 2-3 eestikeelset liisusalmi.

6-7 aastased lapsed:

Laps:

- mõistab lihtsamat argiteemalist eestikeelset kõnet;
- tunneb ära õpitud sõnad ja väljendid, mõistab neid ning kasutab oma kõnes;
- saab aru korraldusest ja toimib selle järgi;
- saab aru lihtsast küsimusest ning vastab sellele õpitud sõnavara piires;
- kasutab kõnes sobivaid viisakusväljendeid;
- teab peast eestikeelseid luuletusi ja laule;
- oskab nimetada mõningaid Eesti kohanimesid ja tuntud inimesi;
- teab ja kirjeldab Eesti lippu, rahvuslille ja rahvuslindu;
- nimetab vähemalt kaks eesti rahvustoitu;
- kirjeldab mõne Eestis tähistatava tähtpäeva kombeid;
- tunneb ära eesti rahvarõivad.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) peetakse oluliseks eesti keelt kuulata ja omandada keeleoskus tegevuste käigus, kus sõnalist suhtlemist toetab kontekst (nt ümbritsevad esemed jmt);
- 2) pööratakse erilist tähelepanu erinevate meelte kaasamisele ja näitlikustamisele: kasutatakse miimikat, kehakeelt, žeste, intonatsiooni, muusikat, rütmi ja mitmesuguseid näitlikke vahendeid;
- 3) suunatakse last õpitavat keelt kasutama igapäevategevustes ning suhtlemisel, luuakse selleks lapsi huvitavaid olukordi, sh väljaspool lasteaeda (kauplus, teater, spordivõistlus, õppekäik jm);
- 4) korratakse õpitut erinevates kontekstides ja suhtlussituatsioonides, keeleõpet seotakse teiste tegevustega – liikumine, laulmine, käeline tegevus, vaatlemine jm;
- 5) vestlusteemade valimisel lähtutakse lapse kogemustest, samateemalistest vestlustest rühmas või kodus (emakeeles);
- 6) valitakse mitmekesiseid pildirikkaid ja lihtsama keelega raamatuid ettelugemiseks ja ühiseks lugemiseks;

7) pedagoog rõhutab õige kõne mudelite kasutamist ning osutab vigadele delikaatselt, sõna või fraasi korrektsena korrates.

1.4.7 Valdkond *Muusika*

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tunneb rõõmu laulmisest ja musitseerimisest;
- 2) suudab keskenduda kuulatavale muusikapalale;
- 3) suudab ennast loovalt väljendada laulmise, liikumise, tantsimise ja pillimängu kaudu;
- 4) suudab musitseerida nii rühmas kui ka üksi.

Valdkonna *Muusika* sisu:

- 1) laulmine;
- 2) muusika kuulamine;
- 3) muusikalis-rütmiline liikumine;
- 4) pillimäng.

ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EELDATAVAD TULEMUSED:

Kuni 3 aastased lapsed

Laps:

- kuulab ja jälgib õpetaja laulu;
- sooritab koos õpetajaga lihtsamaid liikumisi vastavalt laulu tekstile: paigal tammumine, keerutamine, koosjalgu hüplemine, üksikult, kükitamine, sõrmedega vibutamine jne;
- mängib õpetaja ettenäitamisel kuulnud muusikale kaasa kehapilli: plaksutab, patsutab kaasa pulssi või rütmi jne;
- oskab laulda lihtsaid laulukesti õpetaja toel;
- tunneb mõningaid olmelisi helisid;
- keskendub lühikese loo (laulu) kuulamiseks;
- oskab sooritada lihtsaid tantsuliigutusi.

3-4 aastased lapsed

Laps:

- oskab laulda alustades ja lõpetades üheaegselt, ühtlases tempos;
- liigub koos õpetajaga vastavalt muusika meeleolule, arvestades pulssi ja meetrumit: kõnd ja jooks, päkkadel kõnd, keerutamine paarilisega jne;
- reageerib emotsionaalselt muusika iseloomule: plaksutab, kõigutab keha jne;
- mängib muusikat kuulates, liikudes ja lauldes kaasa pulssi või rütmi kehapillil, kõlapulkadel, randmekuljustel, väikesel trummil ja marakal;
- laulab loomuliku vaba häälega.

4-5 aastased lapsed

Laps:

- laulab rühmaga samas tempos;
- laulab peast lihtsamaid õpitud rahva- ja lastelaule;
- väljendab muusika meeleolu liikumise kaudu (nt loova liikumisega);
- tantsib kasutades põlvetõstekõndi ja -jooksu, liikumist hanereas ja ringis;
- võtab osa laulumängudest;
- kuulab laulu ja muusikapala;
- väljendab emotsionaalselt kuulatud muusikas tajutud kontrastseid meeleolusid liigutuste ja liikumistega;
- tunneb kuulmise järgi ära õpitud laulud;
- mängib muusika kuulamise, liikumise ja laulmise saateks rütmipille: trumm, kuljused, kõlapulgad jne;
- eristab rütmipille kuulates tämbri järgi.

5-6 aastased lapsed

Laps:

- laulab väljahingamisel loomuliku häälega;
- esitab laule rühmaga samas tempos;
- laulab koos teistega peast mõningaid rahva- ja lastelaule;
- muudab liikumist muusikaosade ja muusikaliste väljendusvahendite põhjal (tempo, dünaamika, register), arvestades pulssi ja meetrumit: liigub ringis ja hanereas nii üksi kui ka paaris;

- kuulab laulu ja muusikapala;
- väljendab kuulatud muusikas tajutud meeleolusid erinevate muusikaliste tegevuste kaudu (liikumise, laulmise, pillimängu);
- mängib ja tunneb tämbri järgi ära õpitud rütmipille;
- mängib rütmsaateid lasteriimidele ja –lauludele;
- osaleb ansamblimängus alustades ja lõpetades pilli mängimist koos teistega.

6-7 aastased lapsed

Laps:

- on suuteline keskenduma muusikategevusele kuni pool tundi;
- laulab ilmekalt lähtudes laulu ja teksti karakterist;
- laulab peast ja esitab rühmas õpitud rahva- ja lastelaule;
- liigub ja tantsib sünkroonis teistega;
- kõnnib, jookseb ja reageerib muusika tempo muutustele rütmiliselt täpselt: muudab liikumissuunda muusika dünaamika ja tempo järgi;
- tunneb ära lihtsamaid žanre: marss, laul, tants;
- väljendab muusika kuulamisest saadud elamusi;
- iseloomustab kuulatud muusikat;
- mängib rütmi- ja meloodiapillidel kaasamänge õpitud lauludele, lasteriimidele ja instrumentaalpaladele;
- mängib pilliansambelis;
- tegutseb uudes olukorras täiskasvanu juhise järgi, olgu selleks siis uue laulu, tantsu, pilli- või laulumängu omandamine;
- hoolib teisest inimesest, vajadusel aitab teist last muusikalises tegevuses;
- teeb vahet hea ja halva käitumise vahel;
- oskab teistega arvestada ja teise lapsega koos tantsida, laulda, mängida;
- mõistab, et inimesed võivad olla erinevad oma muusikalistelt võimetelt;
- oskab erinevates olukordades sobivalt käituda, olgu selleks siis igapäevane muusikategevus või esinemine peol;
- kasutab pille ja muid vahendeid heaperemehelikult ning tegevuse lõppedes paneb need ilusti oma kohale tagasi.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) on esikohal emotsionaalne ja aktiivne muusikaalane tegevus;
- 2) kujundatakse ja arendatakse lapse muusikalis-loomingulisi võimeid, samuti kultuurilis-sotsiaalsel aktiivsust ning väärtushinnanguid;
- 3) arvestatakse lapse individuaalseid eeldusi ning toetatakse eduelamusele ja tunnustusele;
- 4) kasutatakse muusikat lõimiva tegevusena ka teistes õppe- ja kasvatustegevuse valdkondades nagu *Keel ja kõne*, *Kunst* jne; muusika on igapäevaelu osa, nii argi- kui ka pidulike sündmuste puhul;
- 5) seostatakse üksteisega muusika kuulamine, laulmine, pillimäng, muusikalis-rütmiline liikumine, mängud ja tantsud;
- 6) muusikapalade (laulud, palad muusika kuulamiseks, tantsud ja mängud, pillilood) valikul arvestatakse laste huvidega ning ea- ja jõukohasusega.

1.4.8 Valdkond Liikumine

Lapse füüsilise arengu ja hea tervise aluseks on liikumine. Liikumistegevus lasteaias toimub läbi mängu, hõlmates nii sporti, mängu, tantsu, rütmikat kui ka loovliikumist. Samuti hõlmab see ka kõiki teisi õppe- ja kasvatustegevuse valdkondi nagu kuulamine, kõnelemine, võrdlemine, arvutamine ja muusikategevus. Liikumistegevus toimub integreeritud tegevuste kaudu, see tähendab, et liikumise tegevusplaani koostamisel lähtutakse rühmade teemadest, samuti aastaegadest, rahvakalendritähtpäevadest jm.

Lasteaiastel on põhi- ja üldarendavad harjutused olulises olemuses samad, erinevused on seotud laste vanuse ja arenguga, muutudes järjest keerukamaks ja mitmekesisemaks. Lapse kasvades on järjest olulisem täiskasvanu sõnaline juhendamine, ettenäitamise osatähtsus väheneb, järjest enam tegutseb laps iseseisvalt otsese liikumisõpetaja abita. Siiski säilib vajadusel individuaalne abi ja juhendamine.

Õppe- ja kasvatustegevuse eesmärgiks on, et laps:

- 1) tahab liikuda ja tunneb liikumisest rõõmu;
- 2) suudab pingutada sihipärase tegevuse nimel;
- 3) tegutseb aktiivselt üksi ja rühmas;

- 4) mõistab kehalise aktiivsuse olulisust inimese tervisele;
- 5) järgib esmaseid hügieeni- ja ohutusnõudeid.

Valdkonna *Liikumine* sisu:

- 1) kehalise kasvatuse alased teadmised: ohutus, enesekontroll ja hügieen;
- 2) põhiliikumised;
- 3) liikumismängud;
- 4) erinevad spordialad;
- 5) tants ja rütmika.

ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EELDATAVAD TULEMUSED:

Kuni 3 aastased lapsed

Laps:

- kõnnib, jookseb otsesuunas, suunda muutes, piiratud pinnal, üle takistuste;
- sooritab koos õpetajaga matkivaid harjutusi;
- veeretab palli kahe käega, liigub palli järele, viskab palli kahe käega eemale, üles;
- roomab tugipõlvituses põrandal, võimlemispingil, läbi tunneli, üle takistuste;

3-4 aastased lapsed

Laps:

- liigub vabalt, valitseb liikudes oma keha;
- viskab, veeretab palli, lööb jalaga, püüab õpetaja visatud palli;
- hüppab kahel jalal paigal ja edasi liikudes, hüpleb rõngast rõngasse, hüppab üle takistuste;
- roomab toengpõlvituses, kõhuli põrandal ja tasakaalupingil; poeb läbi tunneli, toolide alt, rõngast;
- ronib redelil juurdevõtusammuga;
- kõnnib, jookseb otsesuunas, ringjoonel, piiratud pinnal, üle takistuste, peatustega, suunda muutes;
- sooritab koos õpetajaga matkivaid harjutusi ja harjutusi vahenditega.

4-5 aastased lapsed

Laps:

- kõnnib ja jookseb läbisegi, ringjoonel, kolonnis, päkkadel, seisakutega, rütmi plaksutades;
- hüpleb paigal, edasi liikudes, pööretega; hüppab üle takistuste, batuudil; sooritab sügavushüpet;
- viskab, veeretab, lööb jalaga palli; veeretab esemete pihta, väravasse, püüab palli;
- roomab kõhuli, toengpõlvituses võimlemispingil, läbi tunneli, tooli alt;
- ronib varbseinal juurdevõtusammuga, ronib redelil üles ja alla, laskub rippesse;
- sooritab koos õpetajaga matkivaid harjutusi, harjutusi vahenditega; võtab aktiivselt osa liikumismängudest.

5-6 aastased lapsed

Laps:

- valitseb oma liigutusi koordineerimise ja tasakaalu nõudvate harjutuste täitmisel; kõnnib pingil, hüppab kohapeal, edasi liikudes, hüppab üle nõõri, seisab ja hüppab ühel jalal;
- oskab iseseisvalt kasutada võimlemisvahendeid;
- viskab, püüab ja põrgatab palli;
- kõnnib, jookseb aeglaselt, kiirelt, läbisegi, suunda muutes;
- võtab aktiivselt osa liikumismängudest, saab aru ja peab kinni reeglitest.

6-7 aastased lapsed

Laps:

- on suuteline mängu algatama ja mängule keskendumiseks;
- on paindlik, kiire, loov;
- täidab mängudes erinevaid rolle;
- tunneb rõõmu võidust ja suudab taluda kaotust;
- kasutab loovalt erinevaid vahendeid: lipud, linnud, rõngad, pallid;
- sooritab harjutusi sõnalise seletuse järgi;
- suudab liikumistegevusele keskenduda kuni pool tundi;

- oskab tegutseda täiskasvanu juhiste järgi;
- tunneb huvi oma sportlike tulemuste ja edusammude vastu;
- oskab teistega arvestada ja teeb koostööd;
- teeb vahet hea ja halva käitumise vahel;
- mõistab, et inimesed võivad olla erinevad oma kehalistelt võimetelt;
- järgib mängus kokkulepitud reegleid;
- kasutab liikumisvahendeid heaperemehelikult;
- peab liikumisel kinni üldistest ohutusreeglitest;
- nimetab erinevaid spordialasid ja Eesti tuntumaid sportlasi;
- sooritab liigutusi koordineeritult;
- mängib sportlike elementidega mängu.

Õppe- ja kasvatustegevuse kavandamisel ja korraldamisel:

- 1) arvestatakse, et põhiliikumised eeldavad igapäevast suunamist: liigutusoskused, liikumisosavus ja teised liikumisvõimed (vastupidavus, jõud, kiirus, paindumus) kujunevad ja arenevad tegevuste regulaarsel kordamisel;
- 2) rikastatakse lapse liikumis- ja tegevusvõimalusi sportlik-arenduslike liikumisviisidega – jalgrattasõit, suusatamine, uisutamine, ujumine jms;
- 3) peetakse oluliseks kõlbeliste põhimõtete ja enesekindluse kujundamist: regulaarsel tegelemisel kehaliste harjutustega kujunevad positiivsed iseloomuomadused;
- 4) suunatakse last oma oskusi, võimeid ja koostööd hindama, kaaslastega arvestama, oma emotsioone kontrollima ja valitsema; mõistma ühe või teise kehalise harjutuse vajalikkust;
- 5) mitmekesistatakse põhiliikumiste, koordinatsiooni, rühi, tasakaalu, liikumisvõime ja peenmotoorika (täpsus, näo- ja sõrmelihaste kontrollioskus) arendamist ja tagasiside andmist.

3 TERVISEDENDUSLIK TEGEVUS

Eesmärk: Tagada laste parem vaimne, füüsiline ja sotsiaalne tervis

Valdkonnad:

- füüsiline tervis, mis seotud kehaga, haigust väljendava diagnoosi puudumisega
- vaimne tervis, mis väljendub lapse positiivses eneseväärtustamises ja tema kindlustundes tulla toime
- emotsionaalne tervis, mis tähendab võimet väljendada oma tundeid, arendada suhteid teistega, tunda heasoovlikkust ja armastust ning vastata samaga
- sotsiaalne tervis – avaldub tundes ja teadmises, et last toetavad vanemad, sõbrad, et ta on kaasa haaratud tegevustesse ja mängudesse

Põhimõtted:

Tervisega seotud teemad kajastuvad õppe- ja kasvatusetegevuste kavades nii eraldiseisvatena, kui ka integreerituna teiste teemade sees.

Millest lähtume:

1. Lastes tervislike eluviiside kujundamine
2. Tervisliku toidu tutvustamine ja propageerimine nii laste, kui lastevanemate seas
3. Lastes tervisekäitumise oskuste kujundamine
4. Koostöö koduga
5. Terviseinfo

Põhimõtted koostöös koduga:

1. Kodust ja perekonnast saab laps esimesed arusaamad eluviisist, väärtushinnangutest ja emotsionaalsusest.
2. Perekeskkond ja kasvatusmeetodid panevad aluse lapse füüsilisele, psühholoogilisele ja sotsiaalsele tervisele.

3. Perekonnast sõltub lapse psüühiline heaolu, usalduslikkus ning suhtumine teistesse inimestesse.
4. Kui pere näeb maailma ja kaasinimesi positiivselt, siis teeb seda ka laps.
5. Kui laps tunneb, et teda armastatakse ja hoitakse, et ta on kallid, siis oskab ka tema seda tunnet kanda ja edasi anda teistele teda ümbritsevatele inimestele.

Lasteaed on esimene koduväline keskkond - seega on suure tähtsusega pere ja lasteaia vahel hea vastastikuse koostöö tagamine.

Tegevused:

Tervisekasvatust käsitletakse erinevates õppetöö vormides, arvestades laste ealisi iseärasusi, eelistades mängulist ja aktiivset tegevust.

Millest lähtume:

1. Laste sotsiaalsete oskuste kujundamine
2. Laste arengu suunamine läbi mänguliste tegevuste (tervisekasvatuse integreerimine läbi mängu)
3. Laste kehalise aktiivsuse edendamine
4. Lastes tervislike toitumusharjumuste kujundamine
(Laste toitumist korraldavad täiskasvanud – nii lasteasutuses kui ka kodus. Mõlemate poolte roll on oluline. Kuigi lasteaias võib olla väga hästi arvestatud ealiste vajadustega, ei saa lapsi vägisi panna sööma tervislikku toitu juhul, kui nad ei ole sellega kodus harjunud).
5. Lastes demokraatliku mõtteviisi kujundamine (vastastikune lugupidamine ja tunnustamine, arvamuste avaldamine, oskus arvestada kaaslastega ja hoolida neist).
6. Tutvustada lastele õuealal pakutavate võimaluste kasutamist iseseisvaks loovaks tegevuseks, koostööks, mängimiseks ja kehalise aktiivsuse edendamiseks ja karastumiseks
7. Laps omandab teadmisi ja oskusi liikumisest ja liikumisohutusest
8. Äratada lastes huvi aktiivse liikumise ja sportimise vastu
9. Õpetada lapsi väärtustama tervist ja rahvatraditsioone
10. Tagada nii lastele, kui ka kõigile lasteaias töötavatele ja seda külastavatele inimestele sisekeskkond, mis on esteetiliselt mõnus, turvaline ja hügieeniline

11. Lastele ja täiskasvanutele positiivse ja meeldiva õhkkonna loomine lasteaias, mis on aluseks vaimse tervise hoidmisel ja edendamisel

Asunduse Lasteaia läbiviidavad tervisealased tegevused:

1. Regulaarsed tunnid, mida planeerivad rühmaõpetajad vastavalt laste vanusele ja valitud teemale nädalaplaanides
2. Traditsiooniline „Sügislaad“ (Millised tervislikud aiasaadused sügisel peenralt lauale jõuavad ja mida neist maitsvat valmistada) Olenevalt toimumise kuupäevast, tervisliku toitumise nädal- kulmineerub sügislaadaga
3. Regulaarselt planeeritavad liikumistegevused ja spordipäevad lastele
4. Jooksvalt kalendriaastal tervisega seonduvate ürituste jälgimine ja korraldamine õpetajate poolt. Näiteks: Südamenädal, leivapäev jne.
5. Õpetajate poolt korraldatavad õppekäigud, piknikud ja tervisematkad lastele ja vanematele
6. Lastega loodusvaatluste läbiviimine
7. Säästlike eluviiside ja keskkonnakaitse õpetamine ja selgitamine lastele
8. Erinev teavitustöö ja tervisega seonduv info – terviseviidad, suuline info, lasteaia koduleht ja rühmade kirjastid koostööks peredega
9. Ümarlauad hetkel olulistel ja huvipakkumatel tervisega seonduvatel teemadel (N: Haige laps- kuidas kaitsta ennast ja teisi)
10. Kokkuvõtvad analüüsid kevadeks õppeaastast rühmaõpetajatelt
11. **Õuesõpe-** õuekeskkond võimaldab saada isiklike kogemusi, kus raamatutes sisalduvad tarkused muutuvad kogemuste kaudu õppides elulisteks ja laps teostab toas omandatud teadmisi praktikas. Õues õppimine tagab liikumist võimaldava õpikeskkonna, kus keha paneb tööle mõtte.
12. **Liikluskasvatus-** Liikluskasvatuse käigus omandavad lapsed üldised teadmised ja oskused ohutuks liiklemiseks. Ohutu liikumise õpetamine lasteaia siseruumides, lasteaia välisterritooriumil ning väljaspool lasteaeda lähtuvalt lapse vanusest.

1.5 ÕUESÕPE TALLINNA ASUNDUSE LASTEAIAS

Õuesõpe on õppimine ehedas keskkonnas, rakendades kõiki meeli, oma käega tegemist, õpitu jagamist teistega ning selle edasi õpetamist. Õuetegevused ja liikumine on kasulikud tervisele ja lapse üldisele igakülgsel harmoonilisele arengule. Õuesõpe on loomulik õppimisviis, mis võimaldab õppida kõigi meeltega. Hea õpikeskkond pakub lapsele mitmekülgset eneseväljendust ning piisavalt võimalusi, mis innustavad uurima, katsetama ning järeltõu tegema ja leidma probleemidele loovaid lahendusi.

Õuesõppe eesmärgid:

- Õppida looduses õigesti ja säästlikult käituma;
- Tunda kodukohta;
- Õppida tundma erinevaid loodusobjekte;
- Märgata (seoseid muutustega looduses), taimede kasvu ja arengut, erinevate liikide kooselu.

Õuesõpe põhimõtted:

- Õppetöö toimub otse looduses;
- Kõik tegevused on mängulised;
- Iga lapse soovid, huvid, eeldused, vajadused ja nägemused on tähtsad;
- Taaskasutus;
- Koostöö lapsevanematega;
- Õuesõpe on lõimitud teiste valdkondadega õppe- ja kasvatustegevuste eesmärkide saavutamiseks.

Emakeel õuesõppena:

- Kuulamine- jutuke, luuletus, kaaslase kõne
- Kirjutamine- asfalt, liiv, lumi, muld
- Jutustamine- vaatluse ja muljete alusel
- Kirjeldamine ja iseloomustamine
- Mõistatamine
- Vanasõnad
- Ilmaennustused
- Rahvatarkused
- Loetelu koostamine (linnud, loomad, puud)

Matemaatika õuesõppena:

- Loendamine
- Hulkade moodustamine
- Hulkade võrdlemine- suurem, väiksem, võrdne, vähem, rohkem, võrdselt
- Suuruste võrdlemine

Kunst õuesõppena:

- Materjali kogumine (käbid, lehed, kõrred, õied, kivid, puukoor, seemned...)
- Meisterdamine looduslikust materjalist
- Joonistamine asfaldile, liivale
- Voolimine savist, liivast

Muusika ja liikumine õuesõppena:

- Ringmängud, laulumängud, liikumismängud
- Võistlused ja võistlusmängud
- Rütmimängud loodusliku materjali kasutamisega
- Ronimine, takistuste ületamine
- Rütmilugemised
- Loomade ja lindude matkimine
- Häälte ja häälightsuste jäljendamine
- Loodushäälte kuulamine
- Vaikuse kuulamine

Võimalused erinevate tundide läbiviimiseks:

- Pikaajalised, perioodilised vaatlused (ilmavaatlus, pilvede vaatlus jms)
- Katsed
- Õppekäigud (muuseumi, metsa, parki)
- Mängud

Õpetaja tegevused:

- Valib õppematerjali, aja ja koha
- Tagab turvalisuse
- Paneb paika reeglid
- Abistab raskustesse sattunud lapsi
- Jälgib töökäiku ja tempot
- Tunni lõpus teeb kokkuvõtte
- Analüüsib tunni õnnestumisi ja ebaõnnestumisi
- Mõtleb, kuidas edaspidi tööd paremaks muuta
- Kasutab töö käigus saadud informatsiooni lapse arengu hindamiseks
- Jagab positiivseid kogemusi ja teadmisi teiste rühmadega.

1.6 LIIKLUSKASVATUS TALLINNA ASUNDUSE LASTEAIAS

Laste liikluskasvatus on õpetamisel ja teavitamisel põhinev liiklusohutuslaste hoiakute kujundamine ja käitumise mõjutamine ning liiklusoskuste arendamine (edaspidi *liikluskasvatus*).

Liikluskasvatuse eesmärk on kujundada üksteisega arvestavaid liiklejaid, kellel on:

- Ohutu liiklemise harjumused;
- Oskus tajuda liikluskeskkonda ning hoiduda käitumast teisi liiklejaid ohustavalt ja liiklust takistavalt;
- Teadmised ja oskused, mis toetavad nende endi ja teiste liiklejate toimetulekut ning ohutust mitmesugustes liiklusolukordades nii jalakäiana, sõitja kui ka juhina.

Liikluskasvatuse käigus:

- Õpetatakse last tema arengust lähtudes ära tundma ja märkama erinevaid ohuallikaid liikluses, tajuma nende olemust ja võimalikku tekkemehhanismi;
- Arendatakse ja kujundatakse lapse teadmisi ja oskusi, mis on vajalikud liiklemiseks jalakäija, sõitja ja juhina ning mis toetavad lapse toimetulekut ja ohutust;
- Õpetatakse last kasutama ohutust tagavaid ja suurendavaid kaitsevahendeid (helkur, turvavöö, jalgratturi kiiver, põlve- ning küünarnukkikaitset jm);
- Kujundatakse lapse oskusi käitumiseks ja valikute tegemiseks ohuolukorras, sealhulgas vajaliku abi kutsumiseks.

Liikluskasvatuse läbiviimisel arvestatakse lapse iga ja tema rolle liikluses.

ÕPPE- JA KASVATUSTEGEVUSE EELDATAVAD TULEMUSED:

Kuni 3 aastased lapsed

Laps:

- liikleb ohutult rühmaruumis, koridoris, lasteaia territooriumil;
- liikleb rühmaga rivis lasteaia välisterritooriumil;
- tunneb ära liiklejat ja liiklusvahendeid;
- tunneb ära erinevad helid (tänavamüra, auto, rongi, trammi, rongi jne).

Tegevuse liigid:

- 1) Rühmaruumis esemete, objektide vaatlemine, ohtlike kohtade määratlemine (kapinurgad, lauakõrgused, liumäed, kiiged, kuidas avanevad uksed jne).
- 2) Lasterühmaga liikumine lasteaia territooriumil, territooriumi vaatlus, vanema rühma laste tegevuste ja liikumiste, jalgrattaga sõitmise vaatlemine.
- 3) Liikumine hämaras, helkurit tutvustava katse läbiviimine.
- 4) Liiklusvahendite vaatlus raamatutest, piltidelt, liikudes lasteaia territooriumil.
- 5) Värvide punane, kollane, roheline vaatlus.
- 6) Kujundiõpetus – ümmargune (valgusfoori värvides).
- 7) Kõnnitee, sõidutee vaatlus väljaspool lasteaia territooriumit.
- 8) Erinevate helide (tänavamüra, auto, rongi, trammi, rongi jne) kuulamine.
- 9) Ettelugemine “Jete ja Jasperi käigud” liiklusest kõige noorematele.
- 10) Liiklusteemaliste lastelaulude kuulamine.
- 11) Teemaatiliste luuletuste kuulamine.
- 12) Lapse kõne rikastamine liiklusega seotud mõistete abil. (N: LIIKLEJA - on liikluses osalev jalakäia või juht, JALAKÄIA – on inimene, kes osaleb liikluses jalgsi, ratastooliga, rulaga, rulluiskudega jne. Ka jalgrattur on jalakäia, kui ta lükkab jalgratast enda kõrval, ÜLEKÄIGURADA – on sõidutee osa, mis on ettenähtud sõidutee ületamiseks, KÕNNITEE – tee osa, kus liiguvad jalakäiad – mõisted on võetud maanteameti lehelt koolieelikutele.)
- 13) Pildimängud, kus lapsed nimetavad liikluspildil kujutatud tegevusi.
- 14) Liiklemisega seotud sõnamängud, hüpitamismängud, kus laulu tekst lavastatakse liigutuste abil.
- 15) Rühmaruumis esemete võrdlemine kuju ja suuruse järgi. Mõisted suurem/väiksem.

- 16) Mõiste “üks” ja “palju” autode, jalakäijate, helkurite, jalgratturite, kiivrite sorteerimine.
- 17) Peegli vahendusel lapse ja täiskasvanu võrdlemine. (pikem/lühem; suurem/väiksem)
- 18) Lasteaia territooriumil esemete ja objektide suuruste võrdlemine.
- 19) Erinevate sõidukite võrdlemine (sõiduauto-veoauto, buss - tramm).
- 20) Teel töötavate masinate suuruste võrdlemine.
- 21) Erinevate helide suuna määramine.
- 22) Helitugevuse määramine.
- 23) Liiklusteemaliste laulude kuulamine.
- 24) Lavastusmängud ja laulumängud, kus laulu saadab imiteeriv liikumine või muu tegevus.
- 25) Tähelepanu suunavad liikumismängud – Stopp, peatun!
- 26) Taksituste vahel kõndimine, ümberpõiked. Oskused ja vilumused saavutatakse mitmekordse kordamise tulemusena.
- 27) Matkimisele ülesehitatud liikumismängud – jalakäija käib, autojuht juhib jne.

3-5 aastased lapsed

Laps:

- liikleb ohutult lasteaia välisterritooriumil – jalakäijana, jalgratturina;
- liikleb lasterühmaga tänaval, lasteaia ümbruse liikluskeskkonnaga tutvumine;
- märkab ohtusid ning väldib neid lasteaia ümbruse liikluskeskkonnas;
- liikleb pimedas/hämaras, halva nähtavusega tingimustes, lasteaia välisterritooriumil ja väljaspool;
- tunneb paremat, vasakut poolt;
- tunneb „Stopp! Peatun, kuulan, vaatan!“ liikumise tegevustes;
- teab mis on turvalisus autos, turvavöö kasutamise vajalikkus;
- oskab kuulata erinevaid helisid; määratleb heli suuna muusikategevustes.

Tegevuse liigid:

- 1) Eesmärgistatud õppekäik lasteaia territooriumil (ohtlike situatsioonide vältimise õpetamine, näiteks majanurga tagant ootamatu väljatormamine võib põhjustada kokkupõrke teise lapsega, jalgratturiga jne).
- 2) Õppekäik väljaspool lasteaia territooriumit selgitamiseks kõnnitee, sõidutee ja liiklejate olemust.
- 3) Helkuri kasutamise õpetamine üleriietel.
- 4) Lähtuvalt aastaegadest õppekäik väljaspool lasteaia territooriumit (teel liikumise võimaluste hindamine – kõnnitee on kuiv, märg, libe, konarlik jne.).
- 5) Liiklusteemaliste juttude ettelugemine, jutustamine raamatust “Jete ja Jasperi käigud”.
- 6) Teematiliste luuletuste lugemine.
- 7) Liikluskalendrist kuude nimetuste õppimine, piltide järgi jutustamine.
- 8) Tegevuste nimetamine liikluses.
- 9) Vastandsõnade (sõidab/seisab, suur/väike jne kasutamine)
- 10) Laste jutustamine kogemuste põhjal helkuri kandmisest.
- 11) Liiklusega seonduvad lavastusmängud käpiknukkudega, mudelautodega jne.
- 12) Mõistete: suurem, väiksem, kiiremini, aeglasemalt, kaugemal, lähedamal seostamine liiklusega.
- 13) Liiklusvahendite ja jalakäijate loendamine.
- 14) Seoste leidmine suur tee – väike tee.
- 15) Kiiruste võrdlemine- aeglane/kiire.
- 16) Teel töötavate masinate suuruste ja kiiruste võrdlemine.
- 17) Helitugevuse määratlemine – väga vali – nõrk heli. Mis on müra, mis tekitab müra.
- 18) Laulumängud koos liikumistegevustega.
- 19) Tähelepanu suunavad liikumismängud, takistuste vahel liikumine, parem, vasak pool.
- 20) Kõnd, jooks otsesuunas, üleminek jooksult kõnnile – tähelepanu suunatud otse.
- 21) Jalgrattaga sõitmine vigursõidurajal täpsuse peale.

6-7 aastased lapsed

Laps:

- tunneb ohutu liiklemise reegleid tänaval liigeldes lähtuvalt lasteaeda ümbritsevast liikluskeskkonnast;
- tunneb liiklemise erinevusi linnas ja maal;
- tunneb ühistranspordi kasutamise reegleid;

- tunneb erinevate liiklusvahendite otstarvet, võrdleb nende tegevust;
- teab mis on turvalisus autos, turvavöö kasutamise vajalikkus;
- liikleb pimedal ajal lasteaia välisterritooriumil, tunneb helkuri kasutamise reegleid;
- vajadusel on läbinud jalgratturi koolitust lähtuvalt lasteaias kehtestatud jalgrattaga sõitmise korrale;
- teab, mis on seadus; on seaduskuulekas liikluses;
- tunneb ära liiklusmärke: liiklusmärgid jalakäijale, jalgratturile, sõidukijuhile;
- teab kuidas tegutseda liiklusõnnetuse korral: oskab kutsuda abi, tunneb hädaabi numbrit;
- teab liiklusõnnetuste tekkimise põhjustest ja selle võimalikest tagajärgedest;

Tegevuse liigid:

- 1) Lasteaia asukoha leidmine kaardil.
- 2) Lasteaia territooriumi kaardistamine – kõnnitee, mänguväljakud, puud, põõsad jne.
- 3) Lasteaeda ümbritseva liikluskeskkonna kaardistamine – kõnnitee, sõidutee, ülekäigukohad, reguleeritud ja reguleerimata ristmikud.
- 4) Õppekäik väljaspool lasteaia territooriumit, tee ületamise tingimuste vaatlemine.
- 5) Lasterühmaga liikluses – nähtavuse suurendamine (turvavestide kasutamise vajalikkuse põhjendamine).
- 6) Autos turvavöö kasutamise vajalikkuse selgitamine.
- 7) Alarmsõidukite tutvustamine, alarmsõidukitel töötavate ametnike töö tutvustamine.
- 8) Liiklusteemaliste juttude ettelugemine, ümberjutustamine.
- 9) Liikluseeskirja tutvustamine, seaduskuulekus liikluses.
- 10) Politsei, kui liikluse järelevalve teostaja (politseiametniku külaskäik).
- 11) Laste jutustamine kogemuste põhjal turvavöö kasutamisest, helkuri kandmisest.
- 12) Liiklusteemaliste lugude ümberjutustamine.
- 13) Lavastusmängud, lauamängud käpiknukkudega ja mudelautodega.
- 14) Mõistete: suurem, väiksem, kiiremini, aeglasemalt, kaugemal, lähedamal seostamine liiklusega.
- 15) Liiklusteemaliste arvutusjutukeste koostamine.
- 16) Kiiruste võrdlemine: aeglane, kiirem, kõige kiirem/aeglasem.
- 17) Kiirus ja kiiruse piirang, piirangutel kasutatavad liiklusmärgid.
- 18) Teetööd – kiiruste võrdlemine, teel töötavate masinate suuruste ja kiiruste võrdlemine,

- 19) Kiirust piiravate liiklusmärkide kujutiste võrdlemine, asukohtade ja paigutuste võrdlemine, teetähiste vaatlus.
- 20) Liiklusteemaliste laulude õppimine, nende sisu lahtimõtestamine.
- 21) Laulumängud koos matkivate tegevustega.
- 22) Liikumisharjutused taksituste vahel. Stopp, peatun, kuulan, vaatan! Liikumine paremal pool, vasakul pool, keskel.
- 23) Jalgrattaga sõitmine vigursõidurajal, takistusriba läbimine täpsuse peale, mitte kiiruse peale.

Kõik Tallinna Asunduse Lasteaias käivad 6-7 aastased lapsed läbivad jalakäija eksami.

4 LAPSE ARENGU HINDAMISE PÕHIMÕTTED JA KORRALDUS

Lapse arengu jälgimine

Eesmärk: Saada ülevaade lapse arengust, et lapse arengut toetada.

1.7 Lapse arengu hindamise põhimõtted

- Lapse arengu hindamisse kaasavad õpetajad võimalikult palju lapsega seotud isikuid (lapsevanem, õpetaja, muusika- ja liikumisõpetaja, logopeed). Lapse arengus on tähtsal kohal ka lähikeskkond, samuti kultuur.
- Lapse arengu hindamisel koguvad õpetajad järjepidevalt informatsiooni lapse arengu erinevatest valdkondadest (füüsiline, sotsiaalne, kognitiivne areng, samuti esteetiline ja kõlbeline areng).
- Füüsilise arengu hindamisel vaatlevad õpetajad eelkõige lapse üld- ja peenmootorikat: koordinatsiooni, kõndi, rühti ja tasakaalu, painduvust, täpsust, näo- ja sõrmelihaste kontrolli oskust ning jõudu ja vastupidavust.
- Kognitiivse arengu hindamisel vaatlevad õpetajad psüühiliste protsesside ja kujutluste ning õppimise alusoskuste arengut. Õpetajad hindavad ka kõne kasutamist ja mõistmist.
- Sotsiaalse arengu hindamisel vaatlevad õpetajad lapse tegutsemist ja suhtlemist teiste laste ja täiskasvanutega. Hinnatakse lapse tegevuste, eelkõige mängu arengut,

iseseisvust ning toimetulekuoskusi. Hinnatakse veel emotsioonide kontrolli ja väljendamise oskust, mis on tihedalt seotud kollektiivis kohanemisega. Vaadeldakse ka lapse kõlbelist ja esteetilist arengut.

- Õpetajad jälgivad, salvestavad, fikseerivad ja dokumenteerivad laste tegevusi kõikvõimalikel viisidel nende loomulikus õpikeskkonnas.
- Lapse arengu hindamisel kasutavad õpetajad enim vaatlusmeetodit (tehes 5-minuti vaatlusi), analüüsivad (kirjalikult) lapse töid ja hindavad püstitatud eesmärkide täitumist lapse arengulehel. Kasutatakse ka intervjuud ning audio- ja videosalvestisi. Õpetajad tunnustavad lapse loovust, toimetulekut, arenemist (edasiminekut), positiivseid hoiakuid ja huvi. Lapse arengut kirjeldatakse lapsest endast lähtuvalt, väärtustades saavutatut.
- Lapse arengut puudutava informatsiooni koguvad õpetajad lapse arengukausta, – lapse arengukaustades sisalduv on kättesaadav üksnes rühmaõpetajatele ning teistele lapsega tegelevatele erialaspetsialistidele ning lapsevanematele.
- Vähemalt üks kord õppeaastas, vajadusel sagedamini, viivad õpetajad lapsevanematega läbi perevestluse. Perevestluse käigus annavad rühmaõpetajad lapsevanematele nende lapse arengu kohta hinnangu (arengukirjelduse), vanemate soovi korral kirjalikult. Lapse arengu kohta tagasiside andmisel toetuvad rühmaõpetajad ja teised erialaspetsialistid üksnes realselt tõestatavale.
- Perevestlused viiakse läbi konfidentsiaalsuse ning vastastikuse usalduse põhimõtteid järgides, vestlus protokollitakse.
- Arengukirjelduste koostamisel on orientiiriks lapse vanus, individuaalsus, areng ning õppekavas püstitatud lapse arengu eeldatavad tulemused.

1.8 Arengu fikseerimise meetodid

VAATLUS

Vaatlus on vahend, mis aitab õpetajatel lahendada oma rühma lapsi puudutavaid küsimusi ja muresid. Vaatluse eesmärk on näha last tervikuna ja tema käitumist kontekstis.

Vaatluse läbiviimise juhend

Õpetaja valib lapse, keda jälgib 5 minutit. Kirjutab vaatluslehele kuupäeva ja kellaaja, lapse vanuse, lapse asukoha rühmas, mida laps teeb, mida laps räägib. Kasutab kirjeldamisel

olevikku. Kirjeldab fakte (nt õige on kommenteerida – „Vaatab minu peale, kulmud kortsus“, vale on kommenteerida – „Vaatab minu peale pahaselt“). Fikseerib mitteverbaalset keelt (liigutused, näoilmed). Vaatluse lõpetuseks analüüsib lapse arengut kirjalikult.

Laste mängu vaatlus

Kuna lapse arengu kohta saab infot väga palju lapse mängust, siis vähemalt 1 kord õppeaastas fikseerib õpetaja lapse mängu ning analüüsib läbi selle tema arengut. Õpetaja vaatleb laste loovmängu (see tähendab kas rolli-, lavastus- või ehitusmängu). Kõik mängus toimuv pannakse kirja.

Mängu analüüsid kirjeldatakse õpetaja kuidas mäng algas; kuidas toimus rollide, tegevuse ja mänguvahendite jaotus; kuidas arendati edasimängusüžeed; kes loob mängus mängulise, kujuteldava olukorra; laste omavahelised suhted mängus; mis mänguasjadega lapsed mängivad?

Kui analüüsitakse ainult ühe lapse oskusi, siis teiste laste nimed tuleb muuta.

Lapse arengu toetamine läbi vaatluste

Vaatlus annab võimaluse analüüsida järgmiseid faktoreid:

- Lapse emotsionaalne seisund – kõne emotsionaalne värv, domineeriv seisund (jonniv, mõistlik, murelik, hooletu, ükskõikne, rahulik, avatud, agressiivne jne).
- Lapse ja täiskasvanu omavahelised suhted – tunneb end kindlalt, kinnine, vaenulik, sõltuv, kergeusklik, toetuv täiskasvanutele, iseseisev jne.
- Lapse suhted eakaaslastega – suhtleb vabalt, tal on palju häid sõpru, on liider, räägib palju või vähe jne.
- Kuidas laps õpib – huviga, uudishimuga, sihikindel jne.
- Kuidas laps mängib, tema kujutlusvõime – mängib üksi, kergesti tuleb teiste mängu sisse, mängude temaatika, rollid mängudes, joonistuste väljendusrikkus jne.
- Lapse füüsiline areng – kõnnak, liigutuste koordineerimine, hoiak (poos), täpsus, vastupidavus, tugevus jne.

ARENKU JÄLGIMISE TABEL

Õppeaasta alguses püstitatakse lapsele individuaalsed eesmärgid. Neid püstitades lähtutakse lapse individuaalsusest, arengust ja huvidest. Areng fikseeritakse lehel 2x aastas – jaanuaris ja mais. Vajadusel fikseeritakse seda ka tihedamini.

LAPSE TÖÖDE ANALÜÜSID

Töid võiks olla erinevate tehnikate ja materjalidega. Töid peab valima kausta selle järgi, et töö annaks võimalikult paljude asjade kohta informatsiooni.

Mida peavad lapse tööd kajastama?

Iga õppeaasta alguses on mõned kindlad teemad, kus aastate edenedes on näha edasimineku ja kindlate oskuste omandamine. Näiteks inimese joonistamine (mina- pilt, perekond, vanavanemad), maja, puu, oma nime „kirjutamine“, joonistamistestid (näit. orienteerumine tasapinnal), tujupildid.

Õpetaja analüüsib lapse tehniliste oskuste omandamist, suutlikkust järgida juhtnööre (näit. pliiatsi/pintsi hoid, värvimisel piirjoonte sees püsimine, vahendite liigse surveta kasutamine; pinnalaotuse katmine; põhivärvide tundmise teema ja värvitoonide segamine; kleepe töö erinevad tehnikad – rebimine, lõikamine, käärade kasutamise oskus).

Veel analüüsib õpetaja, kas laps püsib valitud teemas? Seda kindlasti isikupäraselt tõlgendades. Milliseid materjale ta kasutab, kas paljusid või mõnda? Kuidas oskab laps oma tööd planeerida – kas laps pöörab tähelepanu detailidele ja väljendusrikkale lõpptulemusele või tegutseb pigem pealiskaudselt. Kas laps on püsiv või on tema tähelepanu lihtne kõrvale juhtida? Milliseid kommunikatsioonivorme laps kasutab – ümiseb, laulab, räägib omaette või teistega, näoilme ja kehakeel. Kas laps töötab üksi või koos teistega? Koostöö laabumine.

INTERVJUUD

Lisainformatsiooni lapse arengust saab õpetaja vesteldes lapsest tema endaga, lapse vanematega ning teiste perekonnaliikmetega. Struktüreeritud intervjuu läbi viimisel

kasutatakse abivahendina ankeeti, kus on kindlad küsimused. Lasteaias soovitatakse kasutada teemaintervjuud, kus on kindel alateema.

AUDIO- JA VIDEOSALVESTISED

Lapse arengut fikseerivad õpetajad ka audio- ja videosalvestustega. Vaatlusi ja intervjuusid salvestatakse rühmas või lasteaias helikassettidele, videokassettidele, mälupulkadele. Enne salvestuste tegemist küsivad õpetajad lapsevanema kirjaliku nõusolek salvestuse tegemiseks. Salvestisi saavad näha vaid lapsevanemad, lapsega tegelevad õpetajad ja muud eriala inimesed. Salvestisi ei levitata lasteaiast väljapoole.

Audio- ja videosalvestiste tegemise järel fikseerivad õpetajad lapse arengu analüüsi kirjalikult ja lisavad selle lapse arengu mappi. Salvestisi säilitatakse kuni lapse kooli minemiseni.

MÄRKMED VÄIKEPABERITEL

Lapse arengu, tegemiste või ütlemiste kohta teevad õpetajad märkmeid väikepaberitel. Neid tehakse planeeritud vaatluste vahepeal (igapäevaelu tegemiste juures). Õpetajad teevad paarilauselisi märkmeid ja lisavad märkmepaberi lapse arengumappi. Märkmed väikepaberitel peavad olema kindlasti dateeritud.

1.9 Lapse arengumapp

Arengumapp on lapse õppimistegevuste praktiline väljendamise viis, mis annab tagasisidet lapse individuaalsest arengust. Arengumappi kogutakse lapse arengut analüüsida võimaldavad materjalid. Arengumapp on lapse saatjaks tema esimestest päevadest lasteaeda tülles kuni lasteaiast lahkumiseni.

Arengumapp toetab järgnevat:

- Mapp teeb nähtavaks lapse arengu lapsevanema ja õpetaja jaoks, aga ka lapse enda jaoks.
- Laps õpib ennast tundma, peegeldades enda tegevust.

- Fikseeritakse lapse individuaalsed tugevad küljed. Selle tulemusel saame neid külgi veelgi enam toetada.
- Fikseeritakse lapse erivajadused. Selle tulemusel saame last aidata seal, kusta abi vajab.
- Õpiareng on nähtav ja annab teavet lapse arengut ja õppimise kujunemise protsessist.
- Arengumapp on planeerimise ja hindamise vahend lasteaias ja individuaalse arenguestluse aluseks lapsevanemaga.
- Arengumapp kajastab omavahelist suhtlemist: laps-laps, laps-õpetaja, õpetaja- lapsevanem, laps- lapsevanem.

Arengumapi struktuur

Arengumapp lähtub lapsest, on individuaalne ja sisaldab järgnevat:

- Tiitelleht (lapse nimi/pilt, asutuse ja rühma nimi, lasteaiate alustamise kuupäev);
- Lapse arengu jälgimise tabelleid. Igal õppeaastal uus tabel. Tabeleid täidetakse kaks korda aastas- jaanuar, mai;
- Lapse 5 minuti vaatlused (vähemalt 4 vaatlust õppeaastas, vaatluse vorm on lisana peatüki lõpus);
- Lapse tööd koos analüüsidega;
- Arenguestluste kokkuvõtted;
- Vajadusel individuaalne arengukava, kokkuvõte individuaalsest toetamisest vms, list last toetavatest tegevustest.

Soovituslik on mappi lisada järgnevat:

- Lapse mängu vaatlused.
- Lapse erinevad küsitlused, intervjuud jms.
- Valik lapse huvitavatest ütlemitest ja arvamutest.
- Valik lapse loomingust (valminud töödest lapse oma valik, töö tagumisel küljel töö kirjeldus ja miks laps selle töö valis).
- Lapse saavutused, edusammud.
- Lapsevanemate küsitlused lapse kohta.
- Pildid, fotod lapse tegemistest lasteaias koos lapse jutustusega.
- Koolivalmidustestide tulemused.

Lapsevanemal on alati võimalus tutvuda oma lapse arengumapiga. Arengumapp käib lapsega

kaasas kogu lasteaia perioodi jooksul. Arengumapid on individuaalse arenguestluse aluseks lapsevanemaga. Lapse arengu hindamise ja arenguestluse tulemus dokumenteeritakse „Isikuandmete kaitse seaduses sätestatud tingimustel“. Andmeid (analüüsid, kirjeldused) lapse arengu kohta hoitakse lapse arengumapis, mis asub kõrvalistele isikutele kättesaamatus kohas. Lapse lasteaiaast lahkumisel või kooli minekul antakse lapsevanemale kaas tema lapse arengumapp. Muid lapse arengut puudutavaid materjale (vaatlused, tähelepanekud ja märkused) säilitatakse lasteasutuse arhiivis viie aasta jooksul.

Kogutud materjali kasutusvõimalused

Lapse arengumappi kogutud materjale saame kasutada järgnevalt:

- Lapsele eesmärkide püstitamiseks õppeaasta vältel.
- Perevestluste juures lapsevanemaga.
- Aasta aruannete koostamisel.
- Uue õppeaasta eesmärkide seadmisel.
- Lapse arengulehtede koostamisel.
- Koolivalmiduskaardi koostamisel (lisa 2).
- Eriabiks.

2 5 TÖÖ ERIVAJADUSTEGA LASTEGA

Erivajadustega lapsed, sealhulgas andekad lapsed, vajavad teistest eakohaselt arenenud lastest erinevat kohtlemist. Oma arengupotentsiaalide realiseerimiseks vajavad nad kasvukeskkonna kohandamist, diferentseeritud kasvatust ja oskuslikku juhendamist.

Tallinna Asunduse lasteaias püstitatakse andekatele lastele igal sügisel vastavalt nende annetele ja küpsusastmele diferentseeritud arengueesmärgid, mille täitumist kontrollitakse kevadel.

Arenguliste erivajadustega laste jaoks on Tallinna Asunduse lasteaias üks sobitusrühm. Lapse esmakordsel lasteaeda tulemisel vaatlevad õpetajad korduvalt lapse käitumist erinevates tingimustes ja tegevustes. Lapse erivajaduslike vajaduste märkamisel suunatakse ta õpetajate ja logopeedi poolt nõustamiskomisjoni, kus otsustatakse lapse kuuluvus sobitusrühma. Sobitusrühma võetakse vastu keha-, kõne-, meele- (nägemus- kuulmis-) ja vaimupuudega, psüühikahäiretega (spetsiifilised arenguhäired, emotsionaalsed ja käitumishäired) ja autistlikke lapsi. Sobitusrühmas on erivajadusega lapsed koos eakohaselt arenenud lastega. Laste arv on ühe erivajadustega lapse kohta kuni kolme võrra väiksem.

Pärast nõustamiskomisjoni suunamist ning positiivse otsuse saamist sobitusrühma kuulumise kohta koostavad õpetajad iga õppeaasta alguses (septembris) igale erivajadustega lapsele individuaalse arenduskava, kus on välja toodud lapse arengutase ja kognitiivse, motoorse, sotsiaalse, eneseteenindamise ning kõne arendamise ülesanded. Lapsevanemad tutvuvad ja allkirjastavad lapse individuaalse arenduskava.

Kevadel (aprillis) hinnatakse erivajadustega lapse individuaalse arenduskava eesmärkide täitumist ja viiakse läbi arenguestlus lapsevanematega, kus analüüsitakse tulemusi ja arutatakse lapse arendamise uusi ülesandeid ning 6-aastastel koolikohustuse edasilükkamise vajalikkust. Lapsega, kellel on nõustamiskomisjoni otsusega koolikohustuse täitmine edasi lükatud, tehakse individuaalset tööd individuaalse õppeplani alusel.

Erivajadustega lapse toetamine on meeskonnatöö, kuhu on kaasatud sobitusrühma õpetajad, õpetaja abi, logopeed ning muusika- ja liikumisõpetaja. Logopeedilist abi vajavatele lastele on kättesaadav kõneravi, mis toimub kaks korda nädalas. Lapsevanematele on tagatud logopeediline nõustamine. Logopeed soovitab lapsevanematele ja õpetajatele õppevahendeid, harjutusi ja mängu, et õpitud materjali kinnistada. Muusika- ja liikumisõpetajaga arutatakse läbi materjali raskusaste, milliste laulude/luuletuste, tantsude ja harjutustega erivajadustega

lapsed hakkama saavad. Erivajadustega lastega toimub töö vastavalt laste arengule põhiliselt individuaalselt ja alagruppides. Lapsevanematele on tagatud sobitusrühma õpetajate igakülgne nõustamine ja abi.

6 KOOSTÖÖ LAPSEVANEMATEGA

Tallinna Asunduse Lasteaial on väga oluline koht koostööl lapsevanematega.

Eesmärgiks on toetada lapse perekonda ja kodu ning aidata ja suunata lapsevanemaid lapse kasvamisel ning arenemisel.

Eesmärgi täitumiseks tunneme huvi vanemate poolt rakendatavate kasvatuspõhimõtete ja meetodite vastu, et tagada nende ühtsus lasteasutuses ja kodus.

Lähtudes lasteaia tegutsemise põhimõttest, et lasteasutuse tegevus on perekonnale avatud, on lapsevanemal õigus saada teavet selle kohta, kuidas ja mis meetoditega arendatakse tema last lasteaias. Samuti on lapsevanemal õigus avaldada arvamust ja soovi osaleda õppe- ja kasvatustegevuste teemade ja tegevuste planeerimisel ning läbiviimisel. Vastastikusel kokkuleppel rühma õpetajaga on lapsevanemal õigus viibida oma lapse rühmas nii planeeritud kui ka vabategevuse ajal. Lasteaial on omakorda kohustus suhtuda perekonda lugupidamisega ja arvestada selle iseärasusi. Lasteaia töötajatel ei ole õigust avalikustada lastelt, lastevanematelt või muul viisil saadud teavet laste perekondade kohta.

Lapse edukaks arenemiseks ja kasvamiseks loob lasteaed usaldusliku kontakti vanemate ja lasteaia vahel.

Lapsevanematega suhtlemise põhimõtted

- Lapsevanema soovil antakse talle igapäevaselt infot tema lapse käekäigust lasteaias;
- Lapsevanemale antakse informatsiooni tema lapse kohta positiivses vormis, negatiivsema informatsiooni puhul kasutatakse „head tooni“;
- Õpetajad vestlevad vanematega teemadel, mis puudutavad laste kasvamist ja arengut ning tema tervist;
- Õpetaja loob lapsevanemale võimalused saada tuge ja nõu õppe- ja kasvatusküsimustes;
- Suhtlemisel lapsevanematega on lasteaia töötajad muuhulgas positiivsed, taktitundelised, siirad ning usaldusväärsed;
- Õpetaja teeb lapsevanemaga lapse arengu toetamiseks koostööd, mis põhineb dialoogil, vastastikusel usaldusel ja lugupidamisel.

Koostöövormid lapsevanematega

- Lastevanemate koosolekud
- Avatud uste päevad
- Hoolekogu tegevus
- Ankeetide ja küsimustike kasutamine lapsevanemate rahulolu uurimiseks lasteaia tegevusega
- Igapäevased vestlused lapsevanematega
- Vähemalt üks kord õppeaastas viib õpetaja lapse arengu hindamiseks ja toetamiseks lapsevanemaga läbi arenguestluse, mis:
  - 1) annab tagasisidet lapse arengust ja õppimise tulemustest;
  - 2) selgitab lapsevanema seisukohad ja ootused lapse arengu suhtes
- Ümarlauad vastavalt vajadusele rühma lapsevanemate jaoks päevakorda tõusnud teemadel
- Meililist
- Teadetetahvlid
- Perepäevad
- Ühisüritused
- Heategevuslaadad
- Talgupäevad
- Loengud külalislektori poolt vähemalt 1 kord aastas

Lapsevanemal võimaldatakse osaleda tegevuste planeerimisel ja läbiviimisel.

7 ÕPPEKAVA UUENDAMISE JA TÄIENDAMISE KORD

Lasteaia õppekava uuendatakse vastavalt koolieelse lasteasutuse seadusele ning Vabariigi Valitsuse poolt kinnitatud määrusele.

Lasteaia siseselt on õppekava muudatus- ja parendusettepanekuid võimalik esitada õppeaasta vältel kirjalikult lasteasutuse juhile, neid arutatakse pedagoogilises nõukogus ning vajadusel viiakse ellu ja kinnitatakse nii pedagoogilise nõukogu kui ka lasteasutuse juhi poolt hiljemalt algava õppeaasta 01. septembriks.

LISA 1

Tervisekalender

JAANUAR

21.01 - Rahvusvaheline kallistamise päev

VEEBRUAR

14.02 Euroopa 112 päev

24.02 – Iseseisvuspäev, Eesti Vabariigi aastapäev, madisepäev

28.02 – Rahvusvaheline ülekoormusvigastuste teadvustamise päev

MÄRTS

10.03 – Rahvusvaheline neeru päev

14.03 – Emakeele päev

20.03 – Kevade algus, rahvusvaheline õnnepäev, ülemaailmne suutervisepäeva

27.03 – Lihavõttepühad, üleminek suveajale

APRILL

01.04 – 30.04 Südamekuu

02.04 Ülemaailmne autismi teadvustamise päev

06.04 Rahvusvaheline spordipäev

07.04 Maailma tervisepäev

28.04 Ülemaailmne tööohutuse ja töötervishoiu päev

MAI

01.05 Kevadpüha

05.05 Ülemaailmne kätehügieeni päev

06.05 Ülemaailmne tervisliku toitumise päev

08.05 Emadepäev

10.05 Ülemaailmne kehalise aktiivsuse päev

15.05 Rahvusvaheline perepäev

19.05 Ülemaailmne perearstide päev

JUUNI

01.06 Lastekaitsepäev

04.06 Eesti lipu päev

14.06 Ülemaailmne veredoonorluse päev

21.06 Suve algus

23.06 Jaanilaupäev

JUULI – puhkuseks ☺

AUGUST

20.08 Taasiseseisvumispäev

SEPTEMBER

01.09 Teadmispäev, ülemaailmne rahupäev

11.09 Vanavanemate päev, ülemaailmne esmaabi päev

29.09 Maailma südamepäev

OKTOOBER

01.10 Rahvusvaheline eakate päev

07.10 Rahvusvaheline naeratamise päev

10.10 Ülemaailmne vaimse tervise päev

13.10 Ülemaailmne nägemise päev

15.10 Hõimupäev, rahvusvaheline valge kepi päev, ülemaailmne kätepesupäev

16.10 Ülemaailmne toidupäev

30.10 Üleminek talveajale

NOVEMBER

02.11 Hingedepäev

10.11 Mardipäev

13.11 Isadepäev

14.11 Maailma diabeedipäev

25.11 Kadripäev

27.11 Esimene advent

DETSEMBER

03.12 Ülemaailmne puuetega inimeste päev

Teine advent

Kolmas advent

Neljas advent

24.12 Jõululaupäev

25.12 Esimene jõulupüha

26.12 Teine jõulupüha

KOOLIVALMIDUSKAART

Kuupäev ja kk nr

Lasteasutuse nimetus: Tallinna Asunduse Lasteaed

1. Üldandmed lapse kohta

Nimi:

Isikukood:

Rühma õppekeel:

Kodune keel(ed):

Lasteasutuses käidud aeg:

2. Lapse arengunäitajad

2.1 Tunnetus- ja õpioskused:

2.2 Sotsiaalsed ja mänguoskused:

2.3 Enesekohased oskused:

2.4 Kõne areng:

2.5 Üldfüüsiline areng:

3. Kokkuvõtte lapse koolivalmidusest

3.1 Lapse arengu tugevad küljed:

3.2 Lapsel toetamist vajavad küljed, soovitus edaspidiseks:

3.3 Arvamus koolivalmiduse kohta:

Pedagoogid:

Lasteasutuse direktor:

Lapsevanem/ad

